...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

...(10092) | 1963 оной февралиин 6, среда | Сэн 2 мүнгэн

...РАДАЙ КАНДИДАДУУД

...ЭМЭЛ БЭШЭГ

...юзна республикануудай ...вно Соведүүдтэ һунгаха ...нгуулиин Окружной комиссинуудта

...республикануудай Верховно Соведүүдэй депута...дадуудаар һунгуулиин хэдэ хэдэн округуудта ...жүүлһэн тухай, эдэ округуудта һунгагдаха зүб...е гуйһан бэшэгүүд болон телеграммануудые би...эй Центральна Комитедэй гэшүүд, промышлен...тинуудай, барилгануудай, шахтануудай, колхо...зуудай, эмхи зургаануудай, һуралсалай газар...шадай коллективүүдһээ, элдэб ниитын организа...жалшадай бүлгэмүүдһээ, тэрэшэлэн һунгалтын ...үблөөнүүдһээ тус бүридөө абаһан байнабди.

...юндо промышленностиие, барилгые, хүдөө ажа...нь хүгжөөхын, ажалшадай байдал улам һайжа...юсоролыень дээшэлүүлхын түлөө бүгэдэ арадай ...ойлдог, гэгээн гэрэлтэ ерээдүй—коммунизм тээ...ые ленинскэ замаар найдамтайгаар хүтэлэгшэ ...зай Коммунис партиин гэшүүд байһан маана...ндэлһэнэйнь, этигэл найдабари олгоһонойнь тү...еспубликануудай Верховно Соведүүдэй депута...дадуудаар маанадые дэбжүүлһэн ажалшадай ...тэ, ниитын организацинуудта, бүхы һунгагшад...эн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэбди.

...гансахан һунгуулиин округһоо депутадта канди... һунгагдажа болохо байһан дээрэһээнь, заабари ...жа, Советскэ Союзай Коммунис партиин Цент...тедтэ бидэнэр хандаабди. Өөһэдынгөө хүдэлмэ...уудаг союзна республикын Верховно Соведтэ ...таарамжатай гэжэ КПСС-эй ЦК тоолоод, һун...дурсагдаһан округуудта һунгагдаха зүбшөөлөө ...маанадта һанамжалан дурадхаа:

- Бауманска һунгуулиин округ, Москва город, РСФСР.
- Калачеевскэ һунгуулиин округ, Воронежой область, РСФСР.
- Орджоникидзевскэ һунгуулиин округ, Свердловск город, РСФСР.
- Московско һунгуулиин округ, Ленинград город, РСФСР.
- Красноперековско һунгуулиин округ, Ярославль город, РСФСР.
- Краснофлотско һунгуулиин округ, Ленинград город, РСФСР.
- Ленинскэ һунгуулиин округ, Ростов-на-Дону город, РСФСР.
- Ленинскэ һунгуулиин округ, Киев город, Украинын ССР.
- Павловска һунгуулиин округ, Алтайн хизаар, РСФСР.
- Ставропольско городской һунгуулиин округ, Куйбышевска область, РСФСР.
- Калининска һунгуулиин округ, Москва город, РСФСР.
- Коломенскэ хүдөөгэй һунгуулиин округ, Москвагай область, РСФСР.
- Калининградска һунгуулиин округ, Москвагай область, РСФСР.
- Дмитриевскэ һунгуулиин округ, Курска область, РСФСР.
- Ленинскэ һунгуулиин округ, Минск город, Белоруссиин ССР.
- Энгельсскэ һунгуулиин округ, Тбилиси город, Грузиин ССР.
- Железнодорожно һунгуулиин округ, Ташкент город, Узбегэй ССР.
- Баглейскэ һунгуулиин округ, Днепропетровско область, Украинын ССР

...ЦК-гай заабариие бидэнэр дүүргэлтэ болгон ...улгые союзна республикануудай Верховно Со...путадуудта кандидадуудые бүридхэлдэ абаха ...жэ тоолохыень зохихо һунгуулиин Окружной ...е гуйнабди.

МИКОЯН А. И.	ГРИШИН В. В.
ПОДГОРНЫЙ Н. В.	ЕФРЕМОВ Л. Н.
ПОЛЯНСКИЙ Д. С.	МАЗУРОВ К. Т.
СУСЛОВ М. А.	МЖАВАНАДЗЕ В. П.
ХРУЩЕВ Н. С.	РАШИДОВ Ш. Р.
ШВЕРНИК Н. М.	ЩЕРБИЦКИЙ В. В.

...лаан-Удын ТЭЦ-эй ...удэлмэрилэгшэдһөө

...ТЭЦ-эй хүдэл...женерно-техниче...лэгшэд ба алба ...пунктдаа суглар...главна инженер ...ков засаг түрын ...гай зургаануу д...һунгуулиин кампа...шохоноор хөөрэ...тээнь коммунис ...гадын гэшүүн, ...рантка А. Н. Ко...абаад:

...нүхэд, эрхэтэн ...үүргэ уялгые ...ла сугларaaд ...Ц-эйнгээ үнинэй ...эй нэгые—Еле...Ивановае Буряа... Верховно Сове... кандидат бол...бжүүлнэб,— гэбэ. ...вка химическэ ...ткаар хүдэлхэ зуураа, коллективэйнгээ дунда ехэ хүндэтэй, дүрбэн янзын мэргэжэлтэй болонхой.

Горсоведтэ һунгаха һунгуулиин 100-дахи округто үнинэй хүдэлмэришэн, электроцехэй начальник **Андрей Иванович Головани** гэгшэ кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

Удаалуулан И. В. Головань үгэ абаад:

— Райсоведэй депутадта кандидадаар **Афима Григорьевна Частухинае** дэбжүүлнэб. Энэ нүхэрые мэдэхэ хүм. Тиимэһээ манай найдабариие харюулха байха гэжэ этигэнэб, —гэбэ.

Цехэй начальник А. К. Петров, ахалагша мастер Т. М. Потехин гэгшэд тус кандидатурые дэмжэжэ үгэ хэлээ.

И. Бурдуковский.

Түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һунгалтын урда тээхи суглаан боложо, тэндэ һунгуулиин кооперативна 7-дохи округто уран зохёолшо Намжил Гармаевич Балданое БурАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлбэ. Зураг дээрэ: заводой улаан булан соо. Трибуна дээрэ заводой ахалагша мастер И. Т. Демченко нүхэр Балданогой кандидатурые дэмжэн үгэ хэлэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Эрхим түлөөлэгшэдөө...

Онохойн модо ашалга-буулгалгын комбинадай хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай суглаан болобо. Тэндэ парткомой секретарь нүхэр Михайлов хамагай түрүүн үгэ абажа, Россин Федерациин Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар **Никита Сергеевич Хрущевые, Андрей Павлович Кириленкые** дэбжүүлхэ тухай хэлэбэ. Энэ һанамжа, дурадхалынь нэрьемэ альга ташалга доро һайшаагдажа, РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха Забайкальска һунгуулиин округто һунгагдахаар зүбшөөлөө тэдэнэй үгэхыень гуйһан тогтоол ехэ дэбжэлтэтэйгээр абтаба.

Һүүлээрнь гэр барилгын цехэй начальник нүхэр Корольков үгэ хэлэхэдээ, РСФСР-эй засагай дээдэ зургаанай депутадта кандидадаар партиин Буряадай обкомой секретарь **Николай Степанович Бирюковые** нэрлэбэ. Энэнь мүн лэ нэгэ дуугаар һайшаагдаба.

***

Онохойн барилга-хабсаралгын управлениин байшан соо хүн зон дүүрэн.

Нүхэр М. И. Потлер гэгшэдэ үгэ үгтэнэ.

— Би хадаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ кандидадаар манай эрхим шэрдэгшэ-штукатур **Намсалма Цыденовна Еши-Доржиевае** дэбжүүлнэб. Тэрэ хадаа олон жэлэй турша дотор шэрдэгшээр хүдэлжэ, ажалай үндэр бүтээсын үльгэр жэшээ харуулна. Гадна ниитын ажал хүдэлмэридэшье эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Нүхэдэйнгөө дунда ехэ суутай, хүндэтэйшье болонхой. Маанадай этигэл найдабариие харюулжа шадахал байха,—гэбэ.

Удаань хүдэлмэришэн Л. М. Беликова, шэрдэлгын цехэй мастер Е. В. Чипизубова, шэрдэгшэ-штукатур А. А. Спиридонова гэгшэд үгэ хэлэхэдээ нүхэр Еши-Доржиевагай кандидатурые ехэтэ һайшаабад.

Иигэжэ түрүү хүдэлмэришэн республикынгаа засагай дээдэ зургаанда түлөөлэгдэхөөр дэбжүүлэгдэбэ.

М. Степанов.

Булгата баян Баргажанһаа...

Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй хамтын суглаан 786-дахи Прибайкальска һунгуулиин округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нүхэд **Н. С. Хрущев** болон **А. П. Кириленкые,** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр **А. У. Хахаловые** нэгэн дуугаар дэбжүүлээд, тус округто һунгуулхаяа зүбшөөлөө үгэхыень тэдэниие гуйха гэһэн тогтоол абаба.

Энэ баяр баясхаланта суглаан дээрээ колхозой түрүү һаалишан Елизавета Содномова, үндэр наһата Доржо Дахулаевич Порхонов, бусад һайшаан дэмжээ.

А. Атутов.

Бүгэдэнэй үмэнэһөө

(Хяагта. Телефоноор абтаба).

Сагаан халаадтай хүнүүд Хяагтын больницын улаан булан соо дүүрэн. Суглааншье эхилжэ, эндэ һууһан эмшэд РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нүхэд **Н. С. Хрущев, М. А. Сусловые** дэбжүүлхэ гэһэн дурадхал нэгэн дуугаар һайшааба. Мүн РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн, Зэдын «Коммунизм» колхозой хонишон **Г-Ц. Г. Цыремпиловагай** кандидатурые нэгэн һаналтайгаар дэмжэбэд. Удаань врач Нина Петровна Хороших гэгшэ трибунада гараад:

— Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар манай больницын терапевтическэ отделениие даагша Галина Владимировна **Мункоевае** 68-дахи Ленинскэ һунгуулиин округһоо дэбжүүлхые дурадханаб,—гэхэдэнь, альга ташалган баһал нэершэнэ.

Галина Владимировна Мункоева өөрынгөө энэрхы сэдьхэлэй, жэшээтэ һайхан зоригтой ажалаараа манай этигэл найдабариие түйлаа бшуу. Нүхэр Мункоева 1950 ондо Эрхүүгэй медицинскэ институт дүүргээд, Буряадай республикада ажаллахаар ерэһэн байна. Тиигээд Ехэ-Нугын врачебнэ лабораториие даагшаар 2 жэл хүдэлөөд, Хяагтын больницада терапевтээр ажаллажа ороо. 1955 онһоо хойшо терапевтическэ отделениие даагшаар ажаллана.

Удаань үгэ хэлэһэн больницын медсестра нүхэр Красовская, главна врач нүхэр Смирнова гэгшэд Нина Петровнагай дурадхалые халуунаар дэмжэбэд.

Д. Гончиков,
«Ленинэй туг» газетын редактор.

КРАСНОДАРАЙХИДАЙ УРЯА ХАЛУУНААР ДЭМЖЭГДЭНЭ

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Ехэ-Куналейн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй абаһан СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУДЬАА

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар парти, правительствын хараалһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ, үнгэрэгшэ жэлдэ колхознай гүрэндэ оровһо таряа, мяха, үндэгэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээд, энэ жэлэй тарилгада хэрэгтэй үрэһэ хүсэд хүрэхөөр хааһан, колхознигуудтаа таряа хубаажа, ниитын малай тэжээлдэ нилээд ехые үлөөһэн байна. Тиигэбэшье артелиин ажахыда хэрэглэгдээгүй арга боломжо үшөөл ехэ бии. Зарим колхознигуудай зүгһөө ажалаа шанар муутайгаар бүтээһэн, хамтын ажалда хайша хэрэгээр хандаһан, хубиингаа ажахыда ехэнхи сагаа үнгэргэһэн ябадал гарана.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэриие хүтэлбэри болгон, Краснодарай хизаарай Усть-Лабинска үйлэдбэриин управлениин колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй уряа бэшэгые зүбшэн хэлсээд, артелиин гэшүүд 1963 ондо бэелүүлхэ иимэ социалис уялгануудые хараалба.

Мал ажалаар: эбэртэ бодо малай тооe жэлэй эсэстэ 1780-да хүргэхэ, тэрэ тоодо 750 үнеэтэй болохо гэхэ гү, али тэдэнэй тооe нёдондонойхиһоо 86 толгойгоор олошоруулха. 100 үнеэн бүриһөө 95 тугал түлжүүлхэ. Жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 1600 литр һү һааха гү, али нёдондонойхиһоо 300 литрээр дээшэлүүлхэ. Тиигэжэ байгша ондо 11168 центнер гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 2805 центнерээр һү ехэ абаха. Һаалиин бүхы фермэнүүдтэхи үнеэдээ искусственна аргаар үрэжүүлхэ, үнеэдээ бүхыдэнь оньһон аргаар һаадаг болохо. Колхозой эрхим һаалишан Евдокия Ивановна Федорова үнеэн бүриһөө 1800 литр һү һааха гэжэ шиидээ. Түрүү һаалишад А. Кушнарева, Е. Соколова, Е. Сучкова, П. Федорова гэгшэд үнеэн бүриһөө 1700 литр һү һааха уялга абанхай.

Мяха ехээр абадаг болохо зорилгоор колхоздоо гахай олоор үсхэбэрилхэ. Жэлэй эсэстэ 1300 гахайтай, тэрэ тоодо 130 гол эхэ гахайтай, нэгэ удаа түрүүлхэ 250 эхэ гахайтай байха. Гол эхэ гахай бүриһөө 15 поршоонхо түлжүүлхэ. Энэ жэлдэ 1700 гахайе тус бүри 75 килограмм шэгнүүртэй болоторнь шахан таргалуулжа, бүхыдөө 1275 центнер гахайн мяха абаха. Энэ жэлдэ бүхы гахайнуудаа искусственна аргаар үрэжүүлдэг болохобди.

Хонидой тоо толгойе жэлэй эсэс болотор 5222-то хүргэхэ, тэрэ тоодо 2600 эхэ хонитой байха. 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, һайнаар түлжүүлхэ, хонин бүриин 3,2 килограмм ноохо хайшалжа, гүрэндөө 130 центнер ноохо худалдаха. Колхозой түрүү хонишод Д. Рыжаков, А. Иванов гэгшэд хонин бүриһөө 3,5—3,4 килограмм ноохо хайшалхаар шиидээ.

Байгша ондо тахяа, шубуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табигдаха. Жэлэй һүүлдэ 4500 тахяатай байха. Жэлэй турша соо тахяа бүриһөө 100 үндэгэ абажа, бүхыдөө 312800 үндэгэ суглуулха, 220 мянгыень гүрэндэ худалдаха. Эрхим шубуушан К. Г. Созоновагай бригада тахяа бүриһөө 120 үндэгэ абажа, хамтадаа 189 мянган үндэгэ суглуулхаар зоригжонхой.

Энэ жэлдэ колхознай бүхыдөө 3455 центнер мяха абажа, 3085 центнерыень гүрэндэ худалдаха байна. Тэрэ тоодо 1650 центнер үхэрэй, 1275 центнер гахайн, 530 центнер хониной мяха абахаар хараалба.

Газар тариалангай ажахыгаар: ниитын адуу малые шэмэтэ тэжээлээр хангаад, гүрэндөө оровһо таряа ехээр худалдахын тула байгша ондо 4720 гектар таряан таригдаха юм. Тэрэнэй 90 гаран процентдэнь гэхэ гү, али 4300 гектартань шэниисэ тарихаар хараалагдаа. Колхознай мүн 105 гектарта хартаабха, 20 га саахарай свёкло, 30 га овощ һуулгаха.

Оровһото ургамалнуудай гектар бүриһөө 11,7 центнер, тэрэ тоодо шэниисын га бүриһөө 12,6 центнер таряа хуряаха гэжэ шиидээбди. Тиигэжэ гүрэндөө 11 мянган центнер таряа, 1600 центнер хартаабха, 2140 центнер овощ худалдахабди. Тарялан, хадалангай баян ургаса абахын тула газараа һайса элдүүрилхэ, поли дээрэ 9 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаха. Ерэхэ жэлэй тарилгада 1385 га сэбэр паар, 2 мянган гектар намарай паар хахалагдаха.

Байгша ондо үнеэдэй 4 зэргээр байха шэнэ хото түхеэржэ, оньһон аргаар һааха хоёр зал бэлдэхэбди. 700 эхэ хонидой байха байра шэнээр түхеэрэгдэхэ. Һаалишадай байха хамтын хоёр байра бүтээгдэхэ.

Абаһан энэ социалис уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула ажахы доторoo социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл, наукын түйлалтануud оролдосотойгоор нэбтэрүүлхэбди.

(Энэ социалис уялганууд колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ бригада бүхэндэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталагдан абтаа).

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй обкомой пленум тухай

КПСС-эй обкомой пленум энэ оной февралиин 5-да болобо. Эмхидхэлэй асуудалнуудые пленум хаража үзөө.

Пленум нүхэр К. М. Продайводае КПСС-эй обкомой секретаряар һунгаад, КПСС-эй обкомой промышленна бюрогой түрүүлэгшын орлогшын уялгаһаа сүлөөлбэ.

Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедые пленум иимэ хүнүүдһээ бүридүүлэн баталба: нүхэд **К. М. Продайвода** (түрүүлэгшэ), **Б. С. Семенов** (түрүүлэгшын орлогшо), **Д. В. Кочетов, Ч. Д. Доржиев, Л. С. Наводкин, М. М. Гаськов, Е. И. Пронин, Б. А. Гылыков, Е. Н. Курочкин , И. А. Спирюхов, И. И. Шаманов.**

Ондоо хүдэлмэридэ орохо болоод, республикаһаа гаража ошоһон дээрэһээнь нүхэр **А. В. Давыдовые** КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүнэй, нүхэр **Н. Б. Пивоваровые**—КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүндэ кандидадай, нүхэр **А. И. Матюшевые** КПСС-эй обкомой промышленна бюрогой гэшүүнэй уялгануудһаа пленум сүлөөлөө.

КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүнээр нүхэр **В. Г. Бирюковые** пленум һунгаба.

КПСС-эй обкомой секретарь **Д. Д. Лубсановые** КПСС-эй обкомой промышленна бюрогой түрүүлэгшын орлогшоор, КПСС-эй обкомой промышленностиин талаар соёл сурталай таһагые даагша болгожо пленум баталаа.

КПСС-эй обкомой промышленностиин талаар партийна органуудай таһагые даагшаар нүхэр **Е. Н. Скубаренкые** баталаад, КПСС-эй обкомой промышленна бюрогой гэшүүнээр тэрэниие һунгаба.

КПСС-эй обкомой барилгын болон городой ажахын таһагые даагшаар нүхэр **Б. Ф. Федоровые** пленум баталаад, КПСС-эй обкомой промышленна бюрогой гэшүүнээр һунгаба.

КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын бюрогой гэшүүнээр нүхэр **В. И. Дубровскиие** пленум һунгаа.

КПСС-эй Буряадай областной комитедтэ,

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ,

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

КПСС-эй Буряадай областной комитедэй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедые байгуулха тухай

КПСС-эй Буряадай областной комитет, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ **тогтообо:**

КПСС-эй Буряадай областной комитедэй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедые байгуулха.

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕТ. БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ. БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1963 оной февралиин 5.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр К. М. Продайводае Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор, КПСС-эй Буряадай областной комитедэй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр томилхо тухай

Нүхэр Продайвода Константин Матвеевичые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор, КПСС-эй Буряадай областной комитедэй болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1963 оной февралиин 5.

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой ээлжээтэ пленум болобо

Энэ оной февралиин 4-дэ КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой ээлжээтэ пленум боложо, эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Пленум ондоо хүдэлмэридэ ороһон дээрэһээнь нүхэр **Продайвода Константин Матвеевичые** КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретариин уялгаһаа сүлөөлбэ.

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **Бирюков Владимир Георгиевич** һунгагдаба.

Сагаан эдеэ элбэгээр абана

Долоон жэлэй түсэбэй табадахи жэлдэ сагаан эдеэ элбэгээр абаха зорилго табяад, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад эршэмтэйгээр ажаллана. Эдэнэр үнгэрһэн жэлэйнгээ ажалай дүн һаяшаг согсолоод, 1963 ондо 12000 центнер һү һааха түсэб баталан абаа. Тэрэнэй ехэхэн хубинь жэлэй түрүүшын кварталда дүүргэгдэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Январь һарын эхеэр колхозой правлени, парткомой хамтын заседани боложо, һү һаали тухай асуудал хаража үзөөд, энэ жэлэй түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэмжээ ябуулга хараалһан байна. Һаалишадые материальна талаар урмашуулха, тэдэндэ нэмэлтэ түлбэри үгэхэ гурим тодорхойлогдоо. Жэшээлхэдэ, үдэр бүри дунда зэргээр 40—45 килограмм һү даһан үнеэдһээ һаагаа һаа —3 түхэриг, 45—50 килограммай —5 түхэриг, 50—60 килограммай —6 түхэриг, 100 килограммай—15 түхэриг һарада нэмэжэ түлэхөөр шиидхээ. Мүн парткомой зүгһөө фермэ бүхэндэ туһа хүргэхын тула харюусалгата нүхэд томилогдоо.

Шэнэ жэлэй эхинһээ хойшо һүн нилээд ехээр һаагдадаг болоо. Жэшээнь, 2-дохи отделениин һаалиин фермэ (эрхилэгшэнь нүхэр И. И. Суслов) үдэр бүри 1000—1050 килограмм һү һаана. Энэнь үнеэн бүридэ 8—9 килограмм хүртэнэ бшуу. Эрхим һаалишад А. Воронцова, К. Брянская, В. Лобыцина, А. Кудрявцева гэгшэд үнеэн бүриһөө үдэрэй 9—10 килограмм һү һаана.

Мүн бусадшье фермэнүүд сагаан эдеэ элбэгээр абана. Һутэйн отделениин В. Балданов, А. Батуев, тэндэхи племфермын М. Будаева, Ц-Д. Базарова болон бусад һаалишад үнэн зүрхэнһөө ажаллажа, һү һааха уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Ажалай түрүүшын амжалтанууд түйлагдаба. Январиин 20 хоног соо 55027 килограмм һүн һаагдаа гэхэ гү, али энэнь 1962 оной бүхы январь һарада һаагдаһанай зэргэ болоно. Илангаяа Бүхэнэй фермынхид һү һаалгаяа үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлнэ.

Ц. Бабушеев.
Хяагтын управлени.

Республикын үйлэдбэриин управленинүүдэй, аймагуудай гүрэндөө мал ажалай продуктнуудые худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд

1963 оной февралиин нэгэнэй мэдээгээр

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Үйлэдбэриин управленинүүд, аймагууд	мяхан	һүн	үндэгэн
Баргажанай	39	19	23
Зэдын	72	21	16
Кабанскын	72	17	38
Хяагтын	17	22	14
Мухар-Шэбэрэй	23	22	22
Түнхэнэй	37	16	18
Улаан-Үдын	16	26	39
Хориин	53	16	12
Баунтын			
Хойто-Байгалай			

Һунгалтын урда тээхи политическэ агитациие үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха

Д. Д. ЛУБСАНОВ,
КПСС-эй обкомой секретарь

РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтада бэлэдхэл шиидхэхы үе шатада — депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ ба тэдэнэй түлөө агитаци хэхэ үе шатадаа оробо.

Улаан-Үдын депогой, Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай коллективүүдэй һүүлээр Зэдын, Прибайкалиин, Хяагтын колхозууд болон совхозуудта һунгалтын урда тээхи ажалшадай суглаанууд боложо үнгэрбэ. Мүнөө коммунистнууд ба партийнабэшэ эдэбхитэд ажалдаа амжалта туйлаһан, арадайнгаа дунда алдаршаһан, Эхэ ороноо суурхуулдаг, дэлхэй дээрэ эб найрамдал ба коммунизм бадаруулжа байһан хүнүүдээ кандидадууд болгон дэбжүүлнэ. Һунгалтын урда тээхи ажалшадай эдэ суглаанууд хадаа манай гүрэнэй ниитын байгуулалтын демократическа шэнжэ шанарые, парти арад хоёрой бата бэхи нэгэдэлые, ажалшадай эдэбхи үүсхэлэй улам бадаржа байһые эли тодоор харуулна.

Манай ороной бусад районуудтал адли республикымнай ажалшад КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущевые, парти ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшад нүхэд Л. И. Брежневые, Ф. Р. Козловые, А. П. Кириленкые, Г. И. Вороновые, Л. Н. Ефремов болон бусад хүтэлбэрилэгшэдые депутадуудта кандидадуудаар зүрхэ сэдьхэлэйнгээ гүн дундаһаа нэрлэнэ. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар юрын хүдэлмэришэн, Улаан-Үдын вагонно депогой слесарь Таисия Егоровна Синцова, республикын суута хонишон, Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой эхэ хонидой отарын ахалагша хонишон Гомбо-Цырен Гончиковна Цыремпилова, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Александр Уладаевич Хахалов, КПСС-эй обкомой секретарь Николай Степанович Бирюков гэгшэд нэгэн дуугаар дэбжүүлэгдэбэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, нютагай Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ суглаанууд ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэржэ байна. Кандидадууд болгон дэбжүүлэгшэдэй тоодо үйлэдбэриин түрүүшүүл—замай залууршад ороно. Республикын ой модоной промышленностиин 400-гаад трактористнуудай дунда хүндэтэ мастер Алексей Павлович Кудряшов бүтээсэ ехэтэ ажалаараа үнинэй суурханхай. Энэ хүнэй ударидажа ябаһан бага комплексно бригада долоон жэлэй түрүүшын дүрбэн жэл соо 69,1 мянган кубометр модо бэлэдхээд, модо шарахэ харгын хажууда асарһан байна. Иигэжэ даабаряа 20,4 процентээр үлүүлэн дүүргээ. Иимэ гайхамшагта ехэ амжалта Буряад орондо хэншье, хэзээшье туйлаагүй юм. А. П. Кудряшовой бригада бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоод, долоон жэлэй түсэбые 5 жэл 4 һара соо дүүргэхэ, долоон жэлэй дүүрэтэр 42 мянган кубометр модо түсэбһөө гадуур түрэл орондоо үгэхэ гэжэ шиидэбэ. А. П. Кудряшов хадаа шэн табьяата ажалаараа коммунизмые дүтэлүүлжэ ябаһан хүдэлмэрилэгшын һайн һайхан шэнжэ шанар бэедээ шангаадһан хүн юм. Хандагатайн модошодой Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта дэбжүүлһэн ёһото кандидат А. П. Кудряшов болоно.

Нормо, түсэб табиха асуудалаар хүдэлмэришэдтэй зүбшэн хэлсэхэ хэрэгтэй, юуб гэхэдэ тэдэнэр ямар арга боломжын бии байһые, тэдэниие яажа хэрэглэхэ тухай һайнаар мэдэдэг бшуу. Н. С. Хрущев КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ хэлээ һэн. Энээнтэй дашарамдуулан үйлэдбэриин нормо дээшэлүүлхэ, расценкэ доошолуулхын түлөө хүдэлмэришэдэй ехэ хүдэлөөн Улаан-Үдын ПВЗ-дэ мүндэлһэн юм. Үрэмдэгшэ Александра Васильевна Грехнева энэ үүсхэл гаргаа юм.

Нүхэр А. В. Грехнева Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

Ленинэй ордено оперо ба баледэй театрай оюун бэлигтэ балерина, РСФСР-эй арадай артистка Лариса Петровна Сахьянова, республикын солото шахтер Гармажап Дабаевич Тучинов—Гусиноозерскын шахтануудай проходчик болон Социалис Ажалай Геройнууд, ажалай түрүүшүүл, үйлэдбэриие эмхидхэгшэд, мэргэжэлтэд, эрдэмэй, соёл культурын, гэгээрэлэй, элүүрые сахилгын, литература ба искусствын ажал ябуулагшад депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэнхэй.

Эрхим түлөөлэгшэдөө депутадта кандидадуудаар дэбжүүлхэдээ республикын ажалшад түрэл партидаа хизааргүй найдажа, этигэжэ байһанаа, тэрэнэй ленинскэ политикые халуунаар дэмжэжэ байһанаа гэршэлэн харуулна.

***

Кандидадуудые һунгуулиин комиссинуудай бүридхэлдэ абаһанай һүүлээр, депутадуудта кандидадуудай намтартай бүхы һунгагшадые танилсуулха, кандидадуудай түлөө агитаци үргэнөөр хэхэ—ехэ хүдэлмэриие партийна организацинууд, агитпунктнууд, агитаторнууд эхилхэ байна. Энээнэй тулада кандидадуудай намтарай толилогдоһон хуудаһануудые, тэрэшэлэн кандидадууд тухай республиканска, район хоорондын газетэнүүдтэ толилогдоһон, радиогоор дамжуулагдаһан материалнуудые хэрэглэхэ шухала. Мүн һунгагшадтай депутадуудта кандидадуудай уулзалгануудые, һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөнүүд дээрэ һунгагдаха этигэмжэтэ нюурнуудай хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө агитаци хэхэдээ, бидэнэр Коммунис партиин, Советскэ правительствын политикые али болохоор тайлбарилха, коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байдагаар, обществын аша туһада зорюулагдадаг ажалда һайнаар хандадагаар, арадуудай хани барисаанай, интернационализмын үзэлтэйгөөр бүхы ажалшадые хүмүүжүүлхэ ёһотойбди, үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл, наука, техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлхын түлөө, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө үйлэдбэриин түрүүшүүлэй—депутадуудта кандидадуудай яажа тэмсэдэг байһые харуулха тон шухала байна. Энэ хадаа һунгалтын урда тээхи агитациие бүри нүлөө ехэтэй болгоно, болгохошье, мүн энэ һунгалтын юрэнхы гол ёһонуудые манай город болон хүдөөгэй юрын ажал хэрэгүүдтэй нягтаар холбохо арга агитаторнуудта олгохо байна.

Арадай кандидадуудай түлөө агитаци гансахан лэ тэдэниие магтахын тулада хэгдэдэггүй. Һунгалтын урда тээхи агитаци ажалшадай дунда ябуулагдадаг бүхы ниитэ-политическэ хүдэлмэриие нилээд ехээр һайжаруулдаг, КПСС-эй Программын шухалын шухала заабаринуудые, XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Совет гүрэнэй гадаадын болон дотоодын политикые, коммунизм байгуулгада манай арадай туйлаһан амжалтануудые тайлбарилгые саашадань һайжаруулдаг гэжэ түрүү партийна организацинуудай дүй дүршэл харуулжа үгэнэ. Совет арадай бүхы илалтануудые зоригжуулан, эмхидхэгшэ Советскэ Союзай Коммунис парти тухай, коммунизм байгуулга тухай, эб найрамдалай, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө тэмсэл тухай лекцинүүд болон хөөрэлдөөнүүдые нилээд олоор үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Промышленно-үйлэдбэриин зононуудай, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй партийна комитедүүд, КПСС-эй райкомууд болон парткомууд һунгуулиин кампани ехэ удха шанартай гэжэ тоолоод һунгалтада бэлэдхэхэ талаар эмхидхэлэй-техническэ, агитационно ойлгуулгамжын хүдэлмэри хэхэ хэмжээ ябуулгануудые заседанинууд дээрээ хаража үзөөд баталаа, тэдэниие бэелүүлхын тулада эрхим хүсэнүүдые элсүүлэн эмхидхэһэн байна.

Агитаторнуудай болон агитколлективүүдэй составууд нилээд ехээр хубилгагдажа, шэнэ эдэбхитэй хүнүүд нэмэжэ оруулагдаа. Манай республика дотор 15 мянга шахуу коммунист, комсомолшууд болон партийнабэшэ хүнүүд һунгалтын урда тээхи политическэ агитацида хабаадалсана. Һунгуулиин участок бүхэндэ, һууриин газар бүхэндэ заабол 1—2 агитпункт байгуулагданхай. Тэдэниие даагшадаар партийно-советскэ эдэбхитэдэй дундаһаа бэлэдхэл ехэтэй коммунистнууд шэлэн олдожо, парткомуудай шиидхэбэринүүдээр баталагдаһан байна. Тэдэнэр агитаторнуудай 2—3 семинар үнгэргөөд байна, ехэнхидээ удха түгэлдэр һонирхолтой хүдэлмэри ябуулна, агитаторнууд дежурилдаг болоо, тайлбари үгэдэг столнууд эмхидхэгдээ. Тиихэтэй хамта партийна организацинууд хадаа һунгагшадай байрадань ошожо хэгдэхэ ойлгуулгамжын хүдэлмэриие шангадхаха хэрэгтэй. Тиин һунгуулиин кампаниин үедэ бидэнэр бүхы хүн зоной дунда агитационно-ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулжа, һунгагша бүхэнтэй хөөрэлдэхэ, олониитэ ажалшадай дунда ябуулагдадаг бүхы политическэ хүдэлмэриие нилээд ехээр һайжаруулха ёһотойбди.

Энэ талаар ПВЗ-гэй 5-дахи участогай клубай дэргэдэхи агитпунктын хүдэлмэриин дүй дүршэлдэ тусгаар анхарал хандуулхаар. Энэ агитпункт байгуулагдаһаар гурба үлүүтэй жэл болоо. Тэрэниие үнинэй коммунистнуудай нэгэн Иннокентий Яковлевич Бурдуковский хүтэлбэрилнэ. Мүнөө РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтада бэлэдхэлэй боложо байхада агитпунктда ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Агитпункт соо харуулан ойлгуулха агитаци һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Советскэ демократи, совет һунгуулиин системэ тухай лекцинүүд болон элидхэлнүүдэй агитпункт соо хэгдэхэһээ гадна, зуу гаран агитатор хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай гэр байрадань ошожо һунгалта тухай дүримые тайлбарилна. С. П. Петров, А. П. Антонюк болон бусад агитаторнууд илангаяа һайнаар хүдэлмэрилнэ. Недели соо хоёр дахин агитаторнуудай үдэр тогтоогдонхой. Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы агитаторнууд кварталнуудта гаража, һунгагшадтай хөөрэлдөө үнгэргэнэ. Һунгагшадтай районой болон городой Соведүүдэй депутадуудай уулзалга агитпункт соо хододоо эмхидхэгдэдэг. Тэдэнэр һунгагшадай захяа ямараар дүүргэһэн тухайгаа тоосоо хэдэг байна. Жэшээлхэдэ, районой арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд, һунгагшадай захяануудые дүүргэлгэ тухай Железнодорожно райсоведэй депутадууд С. А. Мельников, А. П. Тарасов гэгшэд январиин 15-да һунгагшадта хөөрэжэ үгөө.

Кабанскын үйлэдбэриин управлениин «Путь к коммунизму» гэжэ колхозой Нестеровскэ агитпунктда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар табигданхай. Хэһэн хүдэлмэри тухайгаа нютагай Соведүүдэй депутадууд, мүн хүдөө ажахын үйлэдбэриин түрүүшүүл тэндэ хододоо үгэ хэлэдэг байха юм.

Олонхи агитпунктнуудта уран һайханай бүлгэмүүдэй кружогуудай хүсөөр һонирхолтой концертнүүд табигдана. Жэшээлхэдэ, «Кударинский» гэжэ совхозой агитпунктые нүхэр Собашников хүтэлбэрилдэг. Эндэ уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшад һунгагшадта зорюулан, концерт бэлэдхээд тэрэнээ бусадшье нютагуудта ошожо харуулһан байха юм. Куйтун (Тарбагатай) тосхоной уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшад һунгагшадта хэдэн концерт харуулаа.

Хяагтын, Кабанскын болон бусад аймагуудта, Улаан-Үдэ городто иимэ коллективүүд яһала олон. Эрхим агитаторнуудай агитколлективүүдэй хүдэлмэри тухай газетэнүүдтэ бэшэжэ, радио болон телевиденсэр дамжуулжа байха хэрэгтэй.

Гэбэшье Улаан-Үдэ городой, Түнхэнэй, Хориин, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдтэ агитпунктнуудта, илангаяа ажалшадай байдаг газарнуудтань ошожо һунгалтын урда тээхи агитаци хэхэ хүдэлмэри үшөөл унжагайрна. Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, тэдэнэй депутадуудай һунгагшадайнгаа урда тоосоо хэлгые эмхидхэлгэдэ, депутадуудтай уулзалгын үедэ һунгагшадай оруулһан дурадхалнуудые, хэһэн ажаглалтануудые бэелүүлгэдэ зохихо анхарал хандуулагданагүй. Һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ Соведүүдэй хүдэлмэридэ һунгуулиин бүхы комиссинуудай хүдэлмэридэ бүри ехэ туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэй. Тэрэшэлэн һунгалтада эмхидхэлэй-техническэ талаар бэлэдхэхэ хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулха шухала. Тиимэһээ һунгалтын урда тээхи политическэ агитацида, һунгалтын бүхы бэлэдхэлдэ партийна организацинууд бултадаа гол анхаралаа хандуулха ёһотой.

Һунгалтын үдэрые ажалай бэлэгүүдээр угталга манай арад зоной һайн заншал болонхой гээшэ. Тиимэл һэн тулань һунгалтын үдэрэй хүндэлэлдэ социалис мүрысөө эмхидхэн дэлгэрүүлгэ, түрүү дүй дүршэл дэмжэн тараалга хадаа агитатор, пропагандист, партийна хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй нангин уялга мүн болоно.

Баргажанай үйлэдбэриин управлениин парткомой хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар һайшаалтай жэшээ харуулна. Тэдэнэр Баргажанай управлениин совхоз болон колхозуудай һаалишадай үүсхэл дэмжэжэ, һунгалтын үдэрые ажалай амжалтаар угтаха гэһэн социалис мүрысөөн тухайнь зар тарааһан байна. Тэдэнэр малшадай үбэлжөөнүүдтэ культурно-ажаһуудалай талаар ехэхэн хэмжээ ябуулганууд хэһэн байна. Энэ хэрэгтэ Бараханай, Баянголой багшанар, врачууд, худалдаа наймаанай болон соёл гэгээрэлэй эмхинүүд хүдэлмэрилэгшэд илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадаба. Тэдэнэр долоон хоногто хоёр дахин һаалишад, хонишод болон малшадта ошодог байна. Энэ һайшаалта ажал хэрэгэйнь үрэ дүн харагдажа эхилээ. Январь һара соо Дэрээнэй совхозой һаалишад нёдондо жэлэй январь һара соохидо орходоо гурба дахин ехэ һү һаагаа. Тиихэдэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ малай фермын һаалишад нёдондо жэлэй түрүүшын квартал соо һааһан һүндөө орходоо 65 процентээр ехые һаахын түлөө тэмсэжэ байнхай.

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад һунгалтын урда тээхи социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, түрүүшынгээ кварталай һү һааха түсэбөө мартын 25-да дүүргэхэбди гэһэн уялга абаад, хүршэ Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишадые мүрысөөндэ уряа. Энэ мүрысөөнэйнь үрэ дүнгүүд баһал харагдажа эхилээ. Январь һара соо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 466 центнер гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада 40 центнерээр ехые гүрэндэ худалдаа. Харин Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 652 центнер гэхэ гү, али 125 центнерээр нёдондо жэлэйхиһээ ехые гүрэндөө тушаагаа. Республикымнай бусадшье ажахынуудай һаалишад, хонишод, хурьгашад, мал адуулагшад, гахайшад, шубуушад һунгалтын үдэрэй хүндэлэлдэ ажалай бэлэгүүдые бэлдэнэ.

1963 ондо ороохо таряа, мяха, һү болон бусад продуктнуудые эрид дээшэлүүлхэ талаар Усть-лабинецуудай уряал манай республикын ажалшадай дунда халуунаар дэмжэгдэжэ, ажалай амжалтын шэнэ дэбжэлтэ үүсхэнэ. Тарбагатайн «Маяк» колхозой ажалшад Усть-лабинецуудай бэшэг болон тэрэниие дэмжэһэн КПСС-эй ЦК-гай шиидхэбэритэй танилсаад байхадаа, таряанайнгаа бүхы полиин 80 процент дээрэнь шэниисэ тариха, нёдондо жэлэйхидэ орходоо 10 дахин ехэ газарта горох тариха, 1962 онойхидо орходоо хоёр дахин ехэ гэхэ гү, али 10400 центнер шэниисэ гүрэндөө худалдаха гэһэн шэнэ дээшэлүүлэгдэһэн уялганууды абаһан байна. Харин гүрэндөө мяха—600 центнерээр, һү—400 центнерээр, үндэгэ 80 мянган хэһэгээр ехые тушааха байна.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха уялгануудаа дахин хаража үзөөд, нэмээхэ талаар Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, Хориин болон бусад үйлэдбэриин управлениин түрүүшүүл хэмжээнүүдые хараална. Һаяхан үнгэрһэн республикын түрүү механизаторнуудай болон кукурузашадай зүблөөнэй һүүлээр илангаяа эршэмтэнгээр үрэһэ болон техникээ хабарай тарилгада бэлэдхэнэ, элдэб янзын үтэгжүүлгэ полидо гаргалга, полевой стануудые заһабарилга, мүн механизаторнуудай кадрнуудые һургалга түлэг дундаа ябажа байна.

Гүрэндөө ороохо таряа худалдаха 1962 онойнгоо уялгые амжалтатайгаар бэелүүлһэнтэй дашарамдуулан КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалга абаһандаа урмашаһан Буряадаймнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд республикынгаа тогтоһоор 40 жэлэй ойн гүйсэхэ—1963 оние ажалай шэнэ амжалтаар үдэшэхэ ёһотой. Тиин Эхэ оронойнгоо улам баян дэлгэр болохын түлөө өөһэдынгөө хубитые оруулха гээшэ.

Промышленна предприятинуудта, барилга дээрэ, транспорт, хэлхеэ холбооной, элүүрые хамгаалгын, соёл культурын болон гэгээрэлэй эмхинүүдтэ урда урданайхиһаа эршэмтэйгээр ажал хүдэлмэринь ябажа байнхай. Бүгэдэ арадай һайндэр болохо һунгалтын үдэртэ бэлэдхэл хаа хаанагүй хэгдэжэ байна. Совет хүн бүхэн энэ һайндэрые нэрэтэй солотойгоор, ажалай амжалтаар угтахаяа эрмэлзэжэ байһаниинь мэдээжэ. Энэ эрмэлзэлынь һайшаалтайшье, ойлгосотойшье байна. Юуб гэхэдэ, совет хүн хадаа коммунизм байгуулагша ха юм.

***

Ордено буряадай ажалшад бүхы үргэн уужам оронойнгоо ажалшадтай хамта политическэ болон ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда һунгалтынгаа үдэрые угтахаяа байна. Тэдэнэр мартын 3-да һунгалтынгаа участогуудта түсэбһөө гадуур тушаагдаһан продукци, һү һаалгын үндэр үрэ дүнгүүд, түрүүлэгдэжэ түлжүүлэгдэһэн хурьгад тухай ажалай рапортнуудые абажа ерэхэ байһаниинь мэдээжэ. Депутадта кандидадуудай нэрэнүүдтэй бюллетеньнүүдээ һунгуулиингаа урна руу хэжэ, дуугаа үгэһэн хүн бүхэн Ленинэй партиин программа соо хэлэгдэһэн үзэл бодолой илан мандахын, Эхэ оронойнгоо улам саашаа һалбаран хүгжэхын түлөө дуугаа үгэнэб гэжэ мэдэрхэ ёһотой!

ЛЕНИНГРАД. Ф. Энгельсын нэрэмжэтэ совет худалдаа наймаанай институдай товароведениин кафедрын эрдэмтэд хадаа түмэрэй серно-кислэ раствороор тариха хартаабхые уридшалан угаахада, тэрэнэй һүүлээр суперфосфадай шүүһээр норгоходо хартаабхын ургаса 25—30 процентээр дээшээ болодог. Иигэжэ таригдаһан хартаабхын шэнэ ургасань ехэ удаан саг соо гэмтэдэггүй. Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): доцент Н. М. Львова, профессор А. М. Малков ба ахалагша лаборант Л. С. Веттютнева гэгшэд лаборатори сооо байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1963 оной февралиин 6

---

*Республикын колхоз, совхозуудта 287 мянга гаран ...
таба. Хориин, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын үйлэдбэриин ...
нүүдэй олонхи ажахынуудта хурьгад һайнаар түлжүүлэг...
НҮХЭД ХОНИШОД, ХУРЬГАШАД! Абтаһан хурьгад...
хоролтогүйгөөр түлжүүлхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролд...*

Республикын колхоз, совхозуудта ... абалгын ябаса тухай

Эртын хурьга абалга түлэг дундаа ябажа байна. Энэ тон шухала хүдэлмэриин манай республикада эхилһээр һараһаа үлүү саг үнгэрбэ. Январь һара соо республикын колхоз, совхозуудта үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 1,7 дахин олон хурьган абтанхай. Зэдын, Хориин, Мухар-Шэбэрэй болон Улаан-Үдын үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынуудай эхэ хонидойнь олонхинь хурьгаланхай. Хэжэнгын совхозой Ц. Б. Буянтуевай, Үдын совхозой нүхэр Доржиевай, Анаагай совхозой О. Т. Тагаровай, Чисаанын совхозой нүхэр Дулмаевагай даадаг отарануудта, мүн бусад олон отарануудта эхэ хонидойнь 60—70 процентнь хурьгалба.

Түл абалгадаа эртээнһээ бэлдэжэ, эхэ хонидоо искусственна аргаар саг болзортонь үрэжүүлһэн, байра байдалаа һайса түхеэрһэн, үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлдэжэ абаһан отара, бригада, ажахынуудта эхэ хонин бүриһөө хурьга абаха гүйсэд арга боломжо бии. Эгээл иимэ арга боломжын Зэдын, Хориин, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынуудта бии байһаниинь мүнөө элеэр харагдаба. Эдэ управленинүүдэй ажахынуудта 1962 оной сентябриин 1 болотор үрэжүүлэгдэһэн хонидойнь 72—86 процентнь мүнөө хурьгалаад байна.

Зүгөөр түл абалгадаа хайша хэрэгээр хандажа байһан хүтэлбэрилэгшэдтэй зарим ажахынууд, жэшээлхэдэ, Зэдын «Октябрьский» совхоз, «Мир», «Коммунизм» колхозууд. Хориин управлениин Нарһатын болон Яруунын совхозууд хурьга абалгаар гэлэргэ татажа байнхай.

Баргажанай колхоз, совхозуудта февралиин 1-нэй байдалаар бүхы эхэ хонидойнь оройдоол 28 процентнь хурьгалаад байна. Дэрээнэй совхозой эхэ хонидой 16 процентнь, Хурамхаанай совхозой—28 процентнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой—14 процентнь хурьгалба. Тиимэ бирагүй дүн гансашье Баргажанда бэшэ, мүн ондоо ажахынуудташье үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Погранична совхоздо үнгэрһэн жэлэй август һарада үрэжүүлэгдэһэн 7080 эхэ хонидойнь оройдоол 2,5 мянган хонидынь хурьгалаа. Эдэ тоо баримтанууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, зарим ажахынуудта хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэридэ ёһо тэдысэ, ээзэн бусаар хандадаг ушарые элирүүлнэ.

Энэ жэлэй январьда абтаһан хурьгадай үхэл нёдондоной январь һарынхида орходоо 4,5 дахин олошоршоо. Гадна дутуу, үхэһэн хурьгад

1963 оной февралиин 1-нэй мэдээгээр

Үйлэдбэриин управленинүүд	Хонидой түрэһэниинь (толгой)	1962 оной энэ үеын-хитэй сасуулхада (процентээр)	Хурьгадай үхэһэниинь (толгой)
Баргажанай	4822	148	6
Түнхэнэй	9547	112	132
Кабанскын	3371	138	33
Зэдын	63454	218	1475
Хяагтын	65418	179	2558
Хориин	58345	177	926
Мухар-Шэбэрэй	58242	141	890
Улаан-Үдын	24623	168	508

олоор гарана. Эхэ хонидоо муугаар харууһалжа, бирагүйгөөр эдеэлүүлжэ байһан дээрэһээ хурьгад олоор гарзална. Жэшээлхэдэ, Хяагтын управлениин «Эрдэм» колхоздо, Зэдын управлениин «Мир» колхоздо хонидой түрэжэ эхилхэтэйнь хамта хурьгадынь гарзалжа эхилһэн байна. Улаан-Үдын управлениин «8-е Марта» колхозой нүхэр Сусловай даадаг отарада абтаһан 470 хурьгадайнь 114-ниинь үхэшөө. Мүн эндэхи «Коммунизм» колхоздо 748 хурьгадайнь 132-ынь гарзалшаһан байна. Түс управлениин ажахынуудта үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 6 дахин олон хурьган гарзалаа. Тиихэдэ 1200 хонинһоо үхэһэн хурьгад абтаһан байна.

Хурьгадые түлжүүлхэ эрхим һайн кошарно-базова арга зарим ажахынуудта мүнөө болотор дэлгэрүүлэгдээгүй. Тиимэһээ хурьгадын саг болзортоо эдеэлүүлэгдэнэгүй, түрэһөөр лэ үбшэлжэ эхилнэ.

Олон ажахынуудта хонидой болон хурьгадай байра һайса түхеэрэгдээгүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Зэдын «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон Цыренжап Жигмитовэй отарын хурьгадайнь байрада сонхонь шэлэгдээгүй, үүдэнь һуулгагдаагүй байһаар. Тиимэһээ тэндэхи хонишод түрүүшынгээ 10 хурьгадые гэртээ байлгаха баатай болоо. Мүнөө үедэ энэ отарада олон хурьгадай гарзалжа байһан ушартай колхозой правлени эбсэшөөд байнхай.

Хяагтын управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо эхэ хонидынь туража эхилээ. Тиигэжэ хурьгадаа гарзалуулха ушартай болошоно. Нэрлэгдэһэн ажахыда, мүн «Эрдэм» колхоздо олон отарануудтань оройдоо хоёр үдэрэй туршада

хүрэхэ тэжээл ...
юм. Тиимэһээ эх...
жээл асархадань ...
шэ сагтань хооһо...
үзэгдэнэ.

Нарай хурьгад...
һургаха гээшэ тон...
гөөр олон ажахын...
һэн хурьгадтаа уд...
тэ тэжээл эдюул...
муу хонидһоо түр...
ууран хэжэ уулган...
ажахынууд мүнөө ...
гөө хусануудые ...
абаагүй байха юм...

Олон ажахынуу...
шэд болон мэргэжэ...
гадай тоо бүридхэ...
лаа хандуулнагүй...
дой гүрэжэ байһ...
дэбтэр байхагүй...
лан элдэб худал ...
жуулха ушар үзэг...
Түнхэнэй үйлэдбэ...
9547 хонин хурь...
үгтэһэн аад, тэдэ...
амиды, 94 үхэһэн ...
жэ харуулагдаба. ...
хурьгалаа гээшэ г...
таһан хурьгад х...
шэб?

Дээрэ хэлэгдэһ...
олон ажахынуудта ...
хангалтагүйгөөр ...
ушарые элирүүлнэ...
доол адли 5 хурь...
ень гарзалуулһан ...
энэ жэлдэшье дабт...
дахаеэ байнал. Ти...
неенһөө эхэ хони...
элбэг хүрэхэ тэжэ...
хорёоень дулаал...
хурьгашадаар гүй...
жэ абаха хэрэгтэй...
силосээр, мүн ...
хооллуулжа эхилх...

Ажахынуудай ...
рилэгшэд болон ...
һан хурьгадаа нэгэ...
лангүй, һайнаар, ...
түлжүүлхэ хэрэгт...
лаа хандуулха зэ...

100-һа... хурь...

Харууһалжа ...
нин бүриһөө ...
гээшэ хониш...
нангин уялга ...
харюусалгата ...
тэй түрэтэйгөөр ...
ла «Коммунизм» ...
нишод оролдос...
ажаллана. Янва...
шада 100 эхэ хон...
хурьга абаба. ...
ша хонишон Г. ...
отарын хонишод ...
нидһоо 586 хурь...
100 хонин бү...
абаад, бултыень ...
жүүлжэ байһаа...
ша хонишон ...
отарынхид 722 ...
518 хурьга аба...
ролтогүйгөөр ту...

Энэ колхозой ...
снодарска хиза...
бинска үйлэдбэ...
ниин колхозниг...
зуудай хүдэлмэ...
хүдөө ажахын ...
оронойнгоо хүд...
хы хүдэлмэрил...
даһан бэшэгт...
зуун эхэ хонин ...
һаа үсөөн бэшэ...
бди гэжэ нэгэн ...
дуулна.

Мухар-Шэбэр...

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин Саянай совхозой Харбяатын отделениин хонишон Лопсон Мункуевич Дулжиев эхэ хониндоо өөрөө искусственна аргаар үрэжүүлээ һэн. Тэрэ үрэжүүлһэн хониндынь үдэр үдэрөөрөө, тоогоороо тудан хурьгална. Мүнөө 770 эхэ хонидһоо 400 гаран хурьга абаад байна. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа): хонишон В. Н. Ангархаева, хурьгашад Д. Л. Ендонова, Г. Ц. Шагдурова гэгшэд. А. МАНТАЕВАЙ фото.

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭНҮҮД

Шэнэ зорилгонууд таби...

Тамбовско областиин Мичуринска үйлэдбэриин управлениин Коминтерның нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүдэй абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан, нүхэр Н. С. Хрущев үнэн зүрхэнһөө амаршалба. 1962 ондо энэ колхоз мал ажалаа хүгжөөхэ түрүүшын ээлжээн... гэбэ—таряалангай ... тар бүридэ 75,8 ц... газарайнгаа 100 г... мяха абаһан байна.

Мал ажалаа хүг... хын туйлаһан ам... зуураа, мүнөө Ко... жэтэ колхоз мал... ээлжээндэ үнеэдэй... олошоруулха—то... шиидхэхэ талаар ж... той болоод байна т... бэшэнэ.

Нүхэр Н. С. Хр... ороной һалбаран ... шэнэ амжалта туй... гуудта хүсэнэ.

***

Коминтерның ... ажахын артелиин г... Хрущевто эльгээһ... ойрын жэлнүүдт... бүүд тухайгаа, ш... хайгаа мэдээсээд,... ганиуудые дүүргэх... дотор хүдөө ажа... элбэг дэлбэг болго... лон правительствы... гонуудые дүүргэх... хүсэ шадалаа элсү... дуулна.

СССР Цейлон хоёрой хоорондохи хани барисаан бэхижэнэ

Цейлоной бэеэ даанги байдалтай болоһонһоо хойшо 15 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Цейлоной премьер-министр г-жа Сиримаво Р. Д. Бандаранаикедэ амаршалгын телеграмма эльгээбэ. Манай оронуудай хоорондо хани барисаан ба али болохо хани холбоон байгуулагдаад, жэлһээ жэлдэ улам бүри бэхижэжэ байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй гээд, телеграмма соо хэлэгдэнэ.

Цейлоной бэеэ даанги байдалтай болоһон энэ үдэртэй дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев Цейлоной генерал-губернатор Уильям Гоплдава гэгшэдэ амаршалгын телеграмма эльгээбэ.

СССР—Азиин ба Африкын арадуудай үнэн хани мүн

Нүхэр Н. С. Хрущев Танганьикын Моши город бэшэг эльгээбэ. Тэрэ бэшэг соогоо совет арадай болон өөрынгөө үмэнэһөө Ази ба Африкын оронуудай ами нэгэдэлгын гурбадахи конференцидэ хабаадагшадые амаршална.

Афро-Азиатска оронуудай ами нэгэдэлгын түлөө хүдэлөөнэй бии болоһон сагһаа хойшо Азида болон Африкада туйлай ехэ хубилалтанууд болоо гэжэ тэрэ бэшэг соонь хэлэгдэнэ.

Совет хүнүүд хадаа арадуудай колониальна дарлалгаһаа сүлөөрхын түлөө хэжэ байдаг баатар тэмсэлые дэмжэдэг байгаа, мүнөөшье дэмжэдэг. Азиин болон Африкын арадуудай национальна сүлөөрэлгын хэрэгтэ амжалта туйлаһандань совет хүнүүд баярлажа байдаг.

(ТАСС).

АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ...ЭЭШЭ ШУХАЛЫН ШУХАЛА ЗОРИЛГО

Сэлэнгын промышленно-үйлэдбэриин зоно тухай

***

> ***Промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха талаар хараалагдаһан хэмжээнүүд предприятинуудые, барилгануудые хүтэлбэрилгын хэмжээе һайжаруулха, тэрэниие улам мэргэжүүлхэ гэһэн зорилготой.***
>
> (КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ)

ПРЕДПРИЯТИ БУХЭНЭЙ ҮЙЛЭДБЭРИИЕ ТОДОРХОЙГООР ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ

...ЦК-гай но... шиид... бэелүү... шэнжэ баримтал... организацинууд бай... Республика доторнай ... промышленно-үй... зононуудай нэгэн ... болоно.

...долоон жэлэй та... түсэбые бэелүүлжэ ... үедэмнай РСФСР-эй, ... Верховно Соведүүдтэ, ... депутадуудай нюта... һунгаха һунгалтын ... социалис мүрысөөн шэнэ ... Энэ һунгалтые ажал ... туйлан угтаха ... предприяти бүхэ... хүндэтэй хэ...

... промышленно-үйлэдбэ... 42 партийна организа... предприяти, про... предприятинуудай үйлэд... олон эмхи зургаанууд ... тоодо Галуута Нуурай ... управлени үйлэдбэрил... хэмжээнэй та... гол һуури эзэлнэ. ... болоһон Гусиноозерск ... электростанци, оёдолой фаб... завод болон бусад ... худэлмэришэд үй... арга боломжонуудые ... долоон жэлэй та... — 1963 оной даалгаба... дүүргэхын түлөө ... оронхой. Мүн Са... Наушка станци хү... замай хэдэн олон ..., Хяагтын трико... фабриканууд, Сухын ... урдань Бэшүүрэй ... Хёлгын, Сэлэнгын ... модо бэлэдхэлэй ... хэдэн предприя... мэдэлдэ оронхой.

... үнгэрһэн дүрбэн ... энээнэй урда тээхи ... мүнөө болохоёо байгаа ... манай зонын за... үйлэдбэриингөө ... дүүргэжэ алишье та... үрэ дүн туйлаа. Жэ... Галуута нуурай шахто... гадна, Сэлэнгын модо ... участок, Хяагтын хи... завод, Гусиноозерск ... электростанци, оёдолой фаб... ажахыда шухала хэ... үйлэдбэрилхэ жэ... түсэбые бэлзорһоонь урид ... юм. Эдэ жэлнүүдтэ зонын ... предприятинууд шэнэдхэн ..., шэнэ техникээр зэбсэг...

... партиин ЦК-гай но... Пленум дээрэ зүбшэгдэһэн асуудалнуудаар зонын промышленна предприятинуудай үйлэдбэридэ бии байһан ехэхэн дутагдалнуудые, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые шүүмжэлэнгүй байжа болохогүй. Үнгэрһэн жэлдэ зонын предприятинуудай 42 процентнь жэлэйнгээ түсэбые дүүргээгүй гэхэ гү, али 959 мянган түхэригэй продукци дутуу гаргаа. Гээгдэлдэ ороһон предприятинууд гэхэдэ, Хяагтын трикотажна фабрика, Сэлэн-Дүүмын станок бүтээлгын завод, Галуута нуурай модоной комбинат, Ардасанай леспромхоз болон бусад болоно. Гээгдэлдэ ороһон эдэ предприятинууд 1962 ондо модо хюрөөдэхэ 190 станок, 315,8 мянган паар дотор хубсаһа, 22 тонно утаһа, 13,7 мянган паар арһан гутал, 1,3 миллион дүрбэлжэн дециметр элдэгдэһэн арһа, 78 мянган кубометр барилгын модо, бусад эд бараа арадай ажахыда дутуу үгэһэн байна. Зонын зарим предприятинуудта ажалай нормо тогтоохо, худэлмэришэдтэ салин хүлһэ түлэхэ хэрэгүүд гуримшуулагдаагүй, бүтээн гаргаһан продукцинуудайнь шанар муу байһаар, материальна болон мүнгэн зөөри бодомжогүйгөөр, хайша хэрэгээр гаргашалагдаһаар.

Энэ шалтагаанһаа боложо, зонын зарим предприятинуудта үнэ сэн ехэтэй, муу шанартай продукцинууд бүтээгдэнэ.

Сэлэнгын промышленно-үйлэдбэриин зонын харьяата барилгын эмхи зургаануудай ажал ябуулгада үшөөл ехэ дутагдалнууд бии. Барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөри саг болзортоо хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд саг соогоо ашаглалгада оруулагданагүй. Гэр байрын, культурна ажаһуудалай барилгануудай түсэбэй дүүргэлтэ ехээр унжагайрна. Энээнһээ боложо, Гусиноозерск хотодо болон Харанхы тосхондо һууримжаһан барилга-хабсаралгын управленинүүд бодхоогдожо байгаа барилгануудые ашаглалгада тушааха хэрэгые унжагайруулна. Барилгые индустриальна аргаар эрхилхэ, хүшэр хүндэ ажалые оньһожоруулха асуудалаар бииратай юумэн хэгдэнэгүй гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Зарим партийна эхин организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө үйлэдбэриие мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар, тодорхой һайнаар хүтэлбэрилжэ шадаагүй дээрэһээ дурсагдагша предприятинууд гээгдэлдэ ороо. Энээн дээрэһээ боложо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, капитальна барилга түргэдхэхэ, үйлэдбэриин арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ асуудалнууд зүбөөр шиидхэгдэнэгүй. Сэлэнгын зонын хоёр томохон предприятинууд, тэрэшэлэн ой модоной, барилгын хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргадаг болон хүнгэн промышленностиин предприятинуудай гээгдэл усадхагдаагүй байна.

Байгша ондо манай зонын барилгын арганизацинууд айхабтар хүндэ байдалда оронхой. Харанхы тосхоной болон Галуута нуурай барилга-хабсаралгын управленинүүдэй бүтээхэ ажалай түсэбүүд үшөө тодорхойлогдоогүй байһаар. Нэмэл аргаар нүүрһэ малтаха Холбоолжоной разрез, Гусиноозерск хотын электростанциин захада энергопоезд табиха, энэ городто теплотрасса байгуулха гэхэ мэтэ промышленна барилганууд тухай асуудалнууд дээдын зургаануудта мүнөө болотор шиидхээгүй байна. Дурсагдагша промышленна объектнүүдые бүтээлгэ хадаа Сэлэнгын промышленно-үйлэдбэриин зонын саашанхи хүгжэлтэдэ ехэхэн удха шанартай байха юм. Тиимэһээ совнархоз, республикын министрнүүдэй совет, КПСС-эй обкомой промышленна бюро энэ шухала асуудалые удааруулангүй шиидхэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Промышленна үйлэдбэриин шэнжэ бариматалан предприятинуудай ажал хэрэгые хүтэлбэрилхэ үүргэтэй манай партком шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө предприяти бүхэнэй бодото байдалые тодорхойгоор шэнжэлжэ, үйлэдбэридэнь ямар арга боломжонуудай бии байһые элирхэйлжэ захалаа. Тиигэжэ партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэри соо заагдаһан гол шухала асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ худэлмэришэдые эдэбхитэйгээр хабаадуулха гэжэ оролдонобди. Жэшээлхэдэ, эдэ үдэрнүүдтэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон коллективүүд манай партийна эмхидхэгшэдэй хабаадалгатайгаар шэнэ техникэ, түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ түсэб, бүтээн гаргадаг продукциингаа шанар, өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха талаар табигдаһан хэмжээ ябуулгануудые дахин хаража байна.

Хяагтын гуталай фабрикын түхеэрэлгэнүүдэй 50 процентые һэльбэн шэнэлхээр хараалагдаба. Энэ хэмжээе бэелүүлээд байхадаа ажалайнь бүтээсэ эрид дээшэлүүлэгдэхэ, оёдодог гуталнуудай шанар һайжаруулха арга олдохо юм. Мүнөө тус фабрикын коллектив энэ харюусалгатай ажалые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула ехэ бэлэдхэл хэжэ байна.

Гусиноозерскын оёдолой, Хяагтын трикотажна болон гуталай фабрикануудай худэлмэришэдэй шадабари мэргэжэлые дээшэлүүлхэ талаар эмхидхэгдэжэ эхилээ.

Ардасанай леспромхоздо, Гусиноозерскын модоной комбинадта ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ зорюулагдаһан хэмжээнүүд абтажа захалаа.

Январиин һүүл багта партийна комитедэй бюро дээрэ «Манай предприятинуудай үйлэдбэриин арга боломжонууд ба тэдэнэй саашанхи хүгжэлтэ» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Февральда энэ асуудал зонын экономическа конференциин зүбшэлгэдэ табигдаха юм. Гадна промышленностиин бүхы һалбаринуудые бүри тодорхойгоор, нүлөө ехэтэйгээр хүтэлбэрилхэ, холын хараата шухала асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ, түрүү технологи, шэнэ техникэ үргэнөөр хэрэглэжэ, продукциин өөрынь үные хямдаруулха ба шанарыень бүхы хэмжээгээр һайжаруулха тушаа асуудалнууд зонын партийна комитедэй предприятинуудай партийна эхин организацинуудай гол анхаралда табигданхай.

Сэлэнгын промышленно-үйлэдбэриин зонын предприятинуудай, эмхи зургаануудай худэлмэришэд, бүхы совет арадтаяа хамта, түрэл партиингаа ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлэн, долоон жэлэй асари ехэ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулхань лабтай.

М. ДОНДУБОН,
Сэлэнгын промышленно-үйлэдбэриин зонын парткомой секретарь.

Үнгэрһэн жэлдэ Галуута нуурай шахтёрнууд түсэбһөө гадуур 32 мянган тонно нүүрһэ республикынгаа арадай ажахыда бэлэглээ. Энэ амжалтада Константин Поповой даадаг бригадынхидай хубита оролсоһон байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 7/8 шахтын түрүү бригадые даагша Константин Попов. Ф. МОРИНЕЦЭЙ фото.

ЭЛЕКТРЫН ХҮСЭ АШАГТАЙГААР ХЭРЭГЛЭЕ!

Электрын элшэ хүсэ хэрэглэнгүйгөөр арадай ажахын элишье һалбарида амжалта туйлаха бэрхэтэй гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Тиимэл хадань парти, правительствамнай энергетическэ промышленность хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулна.

Республика доторнай энергетическэ эгээл ехэ бааза гэхэдэ, Улаан-Үдын теплоэлектроцентраль болоно. Мүнөө энэ станциин электроэнерги үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Саашадаа тус станци хүсэндөө хүргэгдөөд байхадаа республикынгаа ниислэл хотын ехэ предприятинуудые электрын элшэ хүсөөр элбэгээр хангахаһаа гадна, олохон хүдөө нютагуудай предприяти болон колхоз, совхозуудые һайнаар хангаха юм.

Сэлэнгын промышленностьяа хүгжөөхэ энергетическэ ехэ арга боломжотой. Долоон жэлэй эсэсһээ баригдажа эхилхэ Галуута нуурай ГРЭС республикымнай арадай ажахые электрын элшэ хүсөөр элбэгээр хангаха байна. Гэбэшье мүнөө эндэ ашаглагдажа байһан теплоэлектроцентраль гол түлэб хажуудаа байһан шахтануудые хангадаг гээшэ. Эндэһээ Сэлэн-Дүүмэ, Харанхы, Охин Булаг, Бэшүүр, Шэбэртэ хүрэтэр 35 киловатт хүсэтэй электроэнерги дамжуулгын лини татагдажа эхилһээр хоёр жэл болоо. Теэд «Бурятэнерго» управлениин, «Сельэлектрострой» трестын энэ ажалые муугаар ябуулдаг, һомологдоһон мүнгыень саг соонь ашагтайгаар хэрэглэгдэдэггүй дээрэһээ Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй управлениин колхоз, совхозуудые электроэнергээр хангалга мүнөө болотор унжагайранхай. Мүн энэ ушар дээрэһээ Сэлэн-Дүүмын станок бүтээдэг заводто, Хяагта городой предприятинууд гаргаша ехэтэй дизельнэ электростанцинууд хэрэглэгдэнэ.

Республикымнай баруун урдахи аймагуудай промышленна предприяти болон хүдөө ажахые электрын элшэ хүсөөр түргөөр хангахын тула электролини таталгаар хараалагдаһан хэмжээ бэелүүлхэ шухала. Тиигэжэ эдэ жэжэ станцинуудай үйлэдбэрилдэг энергые нэгэдхэн, ажахынуудта ашагтайгаар хэрэглэхэ тон шухала. Жэшээнь, Харанхы тосхондохи яһала ехэ хүсэтэй энергопоездын элшэ хүсэн оройдоо 30 процент ашаглагдана.

Электрын элшэ хүсөөр ажахынуудайнгаа эрилтые элбэгээр хангахын гол асуудал электролини таталгые түргэдхэхэ хэрэг болоно.

М. Эйзеншнейдер,
энергетик.

Баян даа байгаалиимнай баялигууд

Буряад оронноймнай газар дайда ашагта малтамалнуудайнгаа баялигуудаар бусад хизаар, областьнуудһаа зааханшье дутахагүйнь мэдээжэ. Мүнөө партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, үйлэдбэриин шэнжэ бариматалһан промышленно-үйлэдбэриин зононуудай байгуулагдаһан энэ үедэ байгаалиин баялигуудые ашаглаха асуудал саашадаа амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ байна.

Республика доторнай байгуулагдаһан промышленно-үйлэдбэриин зононуудай дундаһаа Сэлэнгын зоно горнорудна промышленностиин талаар бэшэндээ орходоо һураггүй хүгжэнги гээшэ.

Сэлэнгын промышленно-үйлэдбэриин зоно ашагта малтамалнуудаар яһала баян гээшэ. Эндэ эгээл баян ашагта малтамалнуудайнь нэгэн шулуу нүүрһэн болоно. Саашадаа малтагдадаг нүүрһэнэйнь өөрын үные хямдаруулан, жэл ерэхэ бүри нэмэл аргаар малтагдаха нүүрһэнэй хэмжээн бүри ехэ болохо юм. Запасаар баян, доро бэшэ хэбтэшэтэй Холбоолжоной уурхайн ашаглалгада үгтэхэдэ нэмэл аргаар нүүрһэ малталга ехээр дээшэлхэ байна. Мүнөө энэ уурхай ашаглаха талаар Эрхүүгэй «Востсибгипрошахт» институдай зохёоһон проектые РСФСР-эй госплан баталанхай. Тэрэ проектын ёһоор жэл соо 2,4 миллион тонно нүүрһэн малтагдажа, гол түлэб Галуута нуур шадар баригдаха хүсэ ехэтэ ГРЭС-эй түлишэ болохо байна. Тэрэшэлэн Улаан-Үдэ, Гусиноозерск городуудай, Каменск тосхоной промышленна предприятинуудта, ажалшадай хэрэгсэлдэ эльгээгдэхэ.

Мухар-Шэбэрэй аймагтахи Түгнын талада олдоһон шулуу нүүрһэнэй уурхайнууд тон ехэ запастай гэжэ тодорхойлогдонхой. Саашадаа эдэ баялигуудые ашаглаха горнорудна промышленностиин предприятинуудай Сэлэнгын зонодо мэдэлтэй байхань лабтай. Олон Шэбэрэй, Никольскын, Эрдэм-Галтайн нүүрһэнэй уурхайнууд тус бүридөө нэмэл аргаар малтагдаха аргатай.

Шулуу нүүрһэнһээ гадна Сэлэнгын зонодо алюминиевэ промышленностиин үйлэдбэридэ шухала хэрэгтэй эд болохо Хяагтын силлиманит гэдэг ашагта малтамалай уурхайда бэдэрэлгэ-ашаглалгын предприяти баригдажа байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай цементнэ, шэлэй промышленность, барилгын хэрэгсэлнүүдые гаргадаг промышленность түргөөр хүгжөөгдэжэ захалаа. Промышленностиин эдэ һалбаринуудые хямда сэнтэй түүхэй эдээр элбэгээр хангаха гээшэ бидэнэр, геологуудай хүдэлмэриин шухала зорилго болоно. Буряадаймнай республикын газар дайда ашагта малтамалнуудаар баян. Тэдэниие бэдэрэн оложо, арадайнгаа ашатуһада хэрэглэхэ байһамнай дамжаггүй.

Б. Базаров, геолог.

Яков Ткачугай хүтэлбэрилдэг проходчигуудай коммунис ажалай бригада Галуута нуурай горнягуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ходо ябалсадаг. Энэ бригадынхид ажалай үндэр бүтээсэ туйлахаһаа гадна, булта даа үдэшын дунда һургуулида һурадаг. Зураг дээрэ: тус бригадынхид сүлөөтэй сагтаа.

...НАЙ ДАЙШАЛХЫ ЗОРИЛГО

...нуурай шахтоуправлениин ... 1962 онойнгоо түсэ... урид дүүргэһэн, тү... 32 мянган тонно нүүр... байна. Тэрэшэлэн үн... манай үйлэдбэри дээ... дэбжэлтэ туйлаха, ... дээшэлүүлхэ ба про... үные хямдаруулха ... шухала асуудалнууд хан... шиидхэгдэһэн байна.

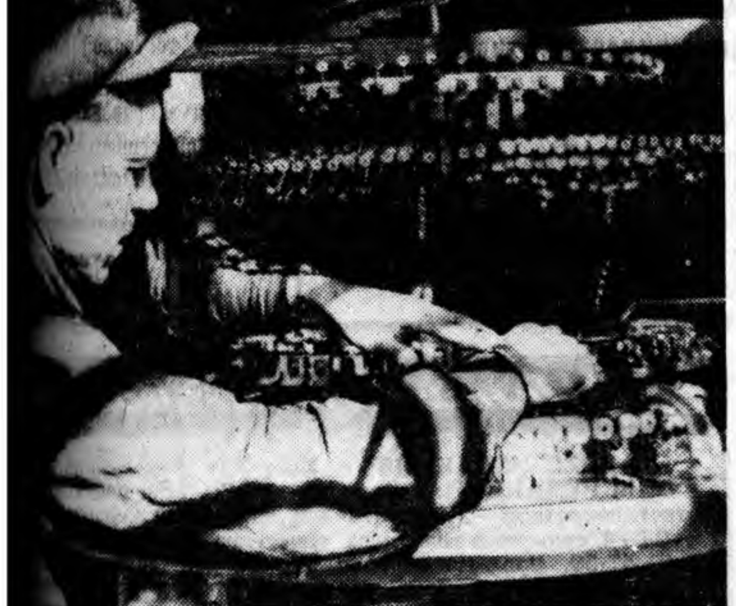
...долоон жэлэймнай таба... гараһанһаа хойшо һара ... ондо нёдондонойхи... амжалта туйлахын зо... предприяти бүхэнэймнай ... жэлэй түрүүшын ... ехэтэйгээр ажал...

... манай шахтануудта ..., газар дээрэ гарга... ашаха болон бусад ... ажал дууһан оньһожо... Бүхы лавануудтамнай ... комбайнууд, нүүрһэ ... машинанууд хүдэлнэ. ... техническэ хүдэлмэри... бүхы техникэеэ ... ашаглахын тула ... байна. Илангаяа ... нүүрһэ малтаха хэрэг... үргэнөөр хэрэглэгдэ... 9 томо экскаватор... 9 станок, табан тон... «205» маркын гуша гаран ... «КРАЗ» маркын 10 ... 12 самосвал машина хүдэлнэ. Нэмэл аргаар нүүрһэ малталгые оньһожоруулһанай ашаар ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлэгдэжэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, манай шахтёрнууд ажалдаа амжалта туйлахын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ байна. Шахтоуправлениин цех, участок бүхэндэ коммунис ажалай ударнигуудай тоо һара бүри олошорно. Энэ хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө мүнөө 781 хүн тэмсэнэ. Тэдэнэй 51-ниинь коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Холбоолжон гэжэ нютагта сүүдхэ соо 2 мянган тонно нүүрһэ гаргаха разрез түхеэрэгдэжэ, байгша оной дүрбэдэхи кварталда ашаглалгада тушаагдахань. Тэрэшэлэн нүүрһэнэй уурхайнуудай лавануудые түмэр тулгаар бүхэлхэ, уурхайн агаарые сэбэрлэхэ вентиляторна түхеэрэлгэнүүдые, уурхайн оёорой уһа бүлэжэ гаргаха насоснуудые, конвейерна лининүүдые автомадаар хүдэлгэжэ, ажалай бүтээсые 38,2 процентээр дээшэлүүлхэ, жэл соо 755 түхэриг арьбалха арга боломжотой байнабди.

Н. Целобанов,
шахтоуправлениин главна инженер.

... трикотажна фабри... предприятиин мастер ... Тракановский бэлигтэй ... шэмжүүлагша юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Тракановский нэхэлгын цехтэ шэнэ түхеэрэлгэ тодхожо байна.
С. КЛИМОВЭЙ фото.

УУРХАЙН ГҮНЗЭГЫДЭ

☆

ЗУРАГЛАЛ

☆☆

Удалжа барашагүй арьбан нөөсэтэй уурхайн гүнзэгыдэ бидэнэрые дахуулжа ороһон Галуута нуурай шахтоуправлениин главна инженер Николай Федосеевич Целобанов:

— Уурхайн үйлэдбэриин тон хүндэ, эгээл харюусалгатайнь проходчигуудай ажал юм. Тэдэмнай газар дорохи хүрьһэ нүхэлэн, хара «алта» бэдэрхэ зуураа, хатуу шулуун хабсагай, уһа, шабар, хайр, элһэ гэхэ мэтэ айхабтар олон бэрхэшээлнүүдые мохошогүй зориг, ехэ хүсэ гаргажа гатална бшуу. Проходчигуудай ажалһаа бусад шахтернуудай янза бүриин ажал бүри мүһэн дулдыдадаг. Мүнөө эдэ баатарнуудай ажалые харахабди, — гэбэ.

7/8 шахтын хэдэн арбаад штрегүүдэй нэгэн. Уурхайн гүнзэгыдэ толгой дээрээ электрын бишыхан лампа носооһон шахтернуудай хүдэлхэнь һүртэй, мүн тэрэ үедөө һонирхолтой шэнги үзэгдэнэ. Мянга түмэн жэл соо хээрын хүрьһэндэ нюугдажа хэбтэһэн хара «алта» бэдэрэгшэдтэй уулзагдаба. Эдэмнай проходчигуудай бригадир, Социалис ажалай герой Гармажап Дабаевич Тучинов, тэрэнэй үеын нүхэр, Гусиноозерскын горсоведэй депутат Бальжинима Санжиевич Бальжиев гэгшэ байба. Ажаллажа байһан штрек гээшэнь гайтай гүнзэгы, хатуушье хүрьһэтэй. Доромнай шагайсаа уһан, угайдхадаа дээрэһээнь, хажуу тээһээшье уһанай гоожохо зэбүүтэй. Электрын насос штрек соохи уһа бүлэжэ арайхан үрдинэ. Теэд уһатай гэжэ ондоо тээшээ хадууржа яашье болохогүй ха юм. Технологиин эрилтээр лэ сэхэ малтажа гараха хэрэгтэй. Уһа халдахагүй тусхай хубсаһа үмдэһэн баатар хүбүүдэй ажаллахань одоошье урма зориг хүдэлгэхөөр. Победит гэдэг хатуу отолуууртай, электрын хүсөөр хүдэлдэг нилээд хүндэ үрэм проходчигуудай хүдэр гарта шэшэрэн, булгин, шулуун «ханые» даасатайхан химэлнэ. Ажалдаа халуудаһан шахтёр пулаадаа гаргажа хүлһөө аршаха зуураа:

—Уурхайн ажалые үнэхөөр зориг түрүүлмэ баатар ажал гэжэ тоологшобди. Яахадааб гэбэл, манай шахтернуудай малтажа гаргаһан нүүрһэнэй халуун элшээр республикымнай промышленна предприятинууд ажаллана бшуу, — гэбэ.

Үсэд шангаар ажаллаһан лэ эрхим проходчигууд час соо 10-15 сантиметр, халаан соо, 6 часай туршада—60, заримдаа 80 сантиметр хүрэтэр урагшаа дабхина. 50 сантиметр урагшаа дабхихадаа 3 метр үргэнтэй, 3 метр үндэртэй уужам ехэ нүхэ хоёр хүн малтана бшуу. Малтаһан породыень вагонеткэнүүдтэ тээхэ болоо һаа, аяар 30 гаран болохо юм. Проходчигуудай гайхамшагта ажалые һайхашаан харахадаа: «Арга олобол арсаланиие үнэгэн диилэхэ, ажалда һурабал уулые нэгэ хүн урбуулха» гэһэн арадай сэсэн мэргэн үгэнүүд һанагдана.

Проходчигууд газарай хүрьһэ хамха түгдэ сохижо, таһалжа байжа газар доогуур коридор мэтэ нүхэ малтаха зуураа, бүхэ модонуудаар тулга хэнэд, малтаһан шорой шулуугаа вагонеткэнүүдтэ хүрзэдэн ашажа дээшэнь ябуулнад. Тиигэжэ бусад нүхэдтөө шулуун нүүрһэ тойбо тодхоргүй малтажа абаха арга зам гаргана ха юм.

Тучиновай бригадын гэшүүд гурбан халаанда хоёр хоёроороо ажалладаг барандаа залуушуул, олон ондоо яһатанай түлөөлэгшэд юм. Һонирхоходо: Тучинов, Бальжиев, Паткин гэгшэд буряадууд, Николай Козулин—ород, Рашид Хилалов—татар, Василий Тимошенко—украинец байба. Эдэ нүхэднай эбтэй, журамтай, бэе бэедээ аха дүүнэр мэтэ аятайгаар хандадаг, үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, коммунизм байгуулагшадай арюун һайхан ёһо заншалые наринаар сахигшад мүн.

Инженер Целобанов электроламлын гэрэлдэ ялалзан байһан хөө хара нүүрһэнэй түгдэрхэйе саб шүүрэн абаад:

— Энэхэн шулуу нүүрһэн түрэл оронноймнай хизаарай баялиг тухай һануулна. Манай Сибирь али бүхы юумээр, илангаяа, ашагта малтамалнуудаар угаа баян даа, — гэээд нүүрһэ малтагшад тухайгаа хөөрэжэ оробо. — Эдэ шахтернууд мүнөө сагай орёо оньһон машина техникээр гүйсэд зэбсэгжэнхэй. Газарай гүнзэгыдэ асарагдаһан нүүрһэнэй комбайн, гарай хүдэлмэриие һэлгэһэн электрын үрэм, бусад техникэ...

Үнгэрэгшэ зун 7/8 шахтада хуушан пластын нүүрһэн барагдаад шэнэ горизонт ашаглахын тула түхеэрэлгэ хэгдэжэ байба. Шэнэ пластада харгы гаргаха ёһотой проходчигууд түрүүшынгээ хэдэн метр малтаһаар ябатараа хатуу шулуун хабсагайда тулашоо һэн. Эндэ һара соо оройдоо юһэн метр малтагдаа бшуу. Теэд саг болзоршье үнгэржэл байба. Малталгын темпые хурдадхаагүй һаа, түсэбөөр хараалагдаһан горизонтдо хүрэхэнь хэсүү байшоо.

Шахтын начальник аргаа ядахадаа проходчигуудай дүрбэн бригада һэлгэбэшье, һанаһандаа хүрэбэгүй. Галуута нуурай шахтоуправлениин хүтэлбэрилэгшэд 2/5 шахтада ажаллажа байһан Социалис Ажалай Герой Гармажап Тучиновые дуудуулжа:

— Танай бригадые 7/8 шахтада эльгээбэл ямар бэ? Тэндэмнай айхабтар хүндэ байдал тохёолдоо. Туһалаа һаа яахабта, — гэжэ дурадхаба.

— Арсанагүйб. Тиигэбэшье нүхэдтэеэ зүбшэхэ, хэлсэхэ байнаб, — гэжэ Гармажап харюусаа һэн.

Үглөөдэрһөө Тучиновай бригадынхид 7/8 шахтын айхабтар хүндэ хүшэр тэрэ штрегтэ хүдэлжэ захалба. Түрүүшын долоон хоног соо айдар залуу шахтернууд газар дорохи хабсагайтай аһан шадалаараа носолдобошье, энэ гэхэ юумэ хээгүй һэн. Хабсагайн шулуунда үрэмэйнь отолуурай үзүүр хайлаһаар лэ байба. Тэдэнэр үрэмдөө шэнэ победит табяад лэ тэмсэлээ үргэлжэлүүлжэ, хаалта болоһон хабсагайе арай шамай сүмэ сохижо гараа бэлэй. Тэрэнһээ хойшо ажалынь урагшатай — 7 хоног хэхэ ажалаа сүүдхэ соо бүтээдэг болоһон юм.

Мүнөө Тучиновай бригадын гэшүүд РСФСР-эй, БурАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, халаан бүхэнэйнгөө нормые ходо үлүүлэн дүүргэжэ, долоон жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ эрхим дүнгүүдые харуулһаар.

Р. Балданов.

ШЭНЖЭЛГЫН ЕХЭ ХҮДЭЛМЭРИ*)

Октябриин революциин урда тээ өөрын хүгжэнги литературагүй байһан буряад арад сэдьхэл бодолоо, хүсэл эрмэлзэлээ аман үгөөрөө гэхэ гү, али олон тоото үльгэр, домог, онтохонууд болон бусад аман үгэдэ хабаатай жанрнуудаар дамжуулан байдаг бэлэй. Үеһөө үедэ дамжуулагдажа байгаа тэдэ зохёолнуудаа арад зон саг үргэлжэ баяжуулан, нарин нягтаар ухаан бодолдоо хадагладаг байһан.

Буряадай аман зохёолой ухаангүй баян ба тон өөрсэ шэнжэтэй, байһан ушарые үшөө арбан наймадахи зуун жэлэй эрдэмтэд тэмдэглэһэн, зарим заримыень шэнжэлхэ һэдэлгэнүүдые хэһэншье байха. Харин арбан юһэдэхи зуун жэлдэ ород эрдэмтэдтэй хамта буряадууд өөһэдөөшье энэ хэрэгтэ хабаадалсажа эхилээ һэн. Түрэл арадайнгаа ажабайдал һайн мэдэхэ фольклористнууд — Д. Банзаров, Г. Гомбоев, Б. Норбоев болон бусад буряад аман зохёол тухай эрдэмэй хүгжэлтэдэ нилээд ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Ород болон буряад эрдэмтэдэй буряад аман үгэ тухай, тэрэнэй али бүхы талые шэнжэлэн үзэһэн хүдэлмэринүүдые хамтаруулан хаража үзэхэ талаар тус монографиин авторай урда бага бэшэ зорилгын табигдаад байһан ойлгосотой. Тиихын тула нилээд ехэ шэнжэлхы болон тон нарин нягтаар шудалан тобшолхо ажал байгаа гэбэл, нэн түрүүн марксис хараа бодол баримталжа, эрдэмтэдэй һанамжануудые дахин хаража үзэхэ, олон тоото архивна материалтай танилсаха, арадай аман үгэнүүдэй удха, бэшэлгэтэй танилсаха болоно. Һүүлдэнь энэ бүгэдэеэ гуримшуулан тобшолол хэхэ ба научна талаһаань үндэһэлхэ байгаа бшуу.

Энэ зорилгоёо Буряадай багшанарай институдай доцент М. П. Хамаганов амжалтатайгаар бэелүүлээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Буряадай фольклористика тухай тэрэнэй монографи дүрбэн бүлэгһөө, оролто болон дүүргэлтэһээ бүридэнхэй.

Оролто соогоо автор тус темын совет фольклор тухай наукада хэды шэнээн удха шанартайе онсолоод, монографиингаа эшэ үндэһэн ба байгуулалтын шэнжые тодорхойлжо үгэнэ. Тиихэдээ буряад фольклор тухай эрдэм шэнжэлхы һанамжануудаа ородой фольклор тухай наукатай тэрэнэй хүгжэлтэтэй мүн бусад ниитэ үйлэ хэрэгүүдтэй нягта холбоотойгоор хаража үзэнэ. Ленинэй заабари баримталан, эрдэмэй тон түрүү ба үнэтэй хуушан сагай фольклор тухай сэнтэй зүйлые анхаралдаа абажа, али бүхы асуудалнуудые шэнжэлнэ. Буряад фольклор тухай эрдэмые автор тон зүбөөр Россин ажалшадай эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө хэһэн тэмсэлэй шатануудтай тааралдуулан таһалһаниень тэмдэглэмээр. Мүн Хамагановай гол хараа бодолнууд зүбтэй, алишье талаараа баримталагданхай, буруу гэхын аргагүй.

Монографиин түрүүшын бүлэг соо буряад фольклор тухай эрдэмэй бии бололго ба хүгжэлтынь эхин тухай хэлэгдэнхэй. Арбан наймадахи зуун жэлэй эрдэмтэдэй буряад арадай аман үгэ тушаа хэлэһэн һанамжануудые тодорхойгоор хаража үзэхэ зуураа, Георги, Паллас болон бусадай тон буруу, хархис үзэлнүүдые шүүмжэлнэ. Гадна буряад арадта хани халуунаар хандажа, тэрэнэй баялиг — аман үгын зохёолнуудые тодо анхаралтайгаар шэнжэлэн үзэдэг байһан эрдэмтэдэй фольклорно ба этнографиин шэнжэтэй хүдэлмэринүүдтэ илангаяа анхаралтайгаар хандаһаниинь зүбтэй. Тиимэ эрдэмтэдэй тоодо ороxо И. Г. Гмелин, Г. Ф. Миллер, М. Татаринов, Ф. Ланганс гэгшэдэй хүдэлмэри соо бии байгаа һайн талануудыень шэнжэлэн харуулха зуураа, тэрэ үе сагайнгаа эрхэ байдалһаа, мүн өөһэдэйнь ангиин байдалһаа дулдыдаһан зарим тэды алдуу дутуунуудыень онсолно.

Монографиин хоёрдохи бүлэг декабристнуудай болон тэрэ үеын түрүү үзэлтэй хүнүүдэй буряад арадай аман үгые суглуулан шэнжэлхэ талаар хэһэн хүдэлмэринүүдтэ зорюулагданхай. Н. А. Бестужевай хүдэлмэринүүдтэ илангаяа ехэ анхарал хандуулагданхай. «Галуута нуур» гэжэ тэрэнэй очеркые буряад фольклор шэнжэлхэ эрдэмэй үнэхөөр программна зүйл болоо гэжэ автор тоолоно. Энэ зохёол болон бусад декабристнуудай хүдэлмэринүүд соо арад бүхэн адли тэгшэ эрхэтэй, тиимэһээ тэдэнэй аман үгын зохёолнууд мүн лэ алишье талаһаа хүндэлэгдэн шэнжэлэгдэхэ ёһотой гэһэн хараа бодолнууд номногдодог байһан. Эрхэ сүлөө тээшэ эрмэлзэл болон мүлжэгшэдтэ эсэргүү уряалнууд толилогдоһон фольклорно зохёолнууд соонь харагдадаг бэлэй. Иимэ удхатай аман зохёолнуудые тараалгань хадаа тэдэнэй Россин арадай эрхэ сүлөө болон демократиин түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлһэн ушар мүн болоно гээ һаа алдуугүй.

Буряад арадай аман үгэ шэнжэлхэ хэрэгтэ эхилэгдэһэн энэ түрүү хараа бодолыень декабристнуудай үе сагай эрдэмтэд, мүн тэдэнэй һүүлдэхи үеын ород эрдэмтэд үргэлжэлүүлээ. Тэдэнэй тоодо К. К. Стуков, Е. Ф. Тимковский, В. П. Паршин, М. А. Зензинов болон бусад ороно. Тэдэнэр булта арбан юһэдэхи зуунай буряад фольклор тухай наукын түүхэдэ ехэ хубитаяа оруулһаниинь арсашагүй. Монографиин автор М. П. Хамаганов тэдэнэй ажаябуулгые тон зүбөөр, тодорхой һайнаар харуулаа.

Ородой революционно демократууд болохо В. Г. Белинскиин, Н. Г. Чернышевскиин, Н. А. Добролюбовай нүлөөн доро хүгжэһэн ород фольклористика шэнги буряад фольклор тухай эрдэмэй үнгэрһэн зуун жэлэй 40—80 онуудай хоорондо хүгжэһэн хүгжэлтэ тухайнь гурбадахи бүлэг соонь хэлэгдэнхэй.

Түрүү демократическа хараа шэглэл баримталдаг байһан буряадай мэдээжэ эрдэмтэн Доржо Банзаровай фольклор тухай эрдэмэй хүгжэлтэдэ тон ехэ үүргэтэй байһан тухай Хамаганов зүб бэшэнэ. Тэрэ хадаа аман үгын зохёол гээшэ арад зоной ажабайдалые, ёһо заншалые харуулдаг гэжэ тоолодог бэлэй. Тэрэнэй арадай аман зохёол тушаа материалис болон демократическа хараа бодолые Г. Гомбоев ба Б. Норбоев гэгшэд үргэлжэлүүлһэн байна. Аман үгын зохёолнууд хадаа арадай жэнхэни абари зангуудһаа дулдыдадаг гэжэ тэдэнэр зүб тоолодог байгаа. Тэрээнһээ уламжалан фольклор, хадаа арад зоной материальна болон оюун бодолой үндэһые шэнжэлэн үзэхэ нэгэ арга олгоно гэжэ баталдаг байһан.

Дүрбэдэхи бүлэгынь буряад фольклор тухай эрдэмэй арба юһэдэхи зуунай һүүл болон хоридохи зуунай эхиндэ яажа хүгжэһэн тухай асуудалда зорюулагданхай. Энэ үеын Россин арадуудай национальна-сүлөөрэлгын хүдэлөөн буряадшье фольклор тухай наукада ехэ нүлөөлһэн байна. Буряад фольклористика энэ үедэ ород фольклористикатай холбоо барисаагаа улам бэхижүүлээ юм. Энэл һайшаалта холбоо барисаанай нүлөөн доро буряад арадай аман үгын зохёолнуудые суглуулан шэнжэлэлгэ илангаяа эршэмтэйгээр ябуулагдажа эхилээ бэлэй. Тус хэрэгтэ буряадай эрдэмтэд болон ниитын ажал ябуулагшад болохо М. Хангалов, В. Михайлов, И. Вамбоцыренов, Ю. Лумбунов, Р. Номтоев болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадаа һэн.

Монографиин автор тэдэнэй ажал ябуулга, ажал хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулжа, алишье талаһаань шэнжэлэн үзэһэн байна. Илангаяа этнограф ба фольклорист М. Хангаловай хүдэлмэринүүдые тодорхойгоор хаража үзөө.

Энэ үеын буряадай аман үгын поэзи шудалха хэрэгтэ А. М. Позднеев ехэлэн хубита оруулаа бэлэй. Тэрэ буряад фольклорой гол шэнжэнүүд болохо реалис үндэһыень, арадай ажабайдалтай нягта холбооень, патриотизм болон бусад гол шэнжэнүүдыень зааха зуураа, уран гоёень онсолһон юм.

Тус монографи бэшэхэдээ хэрэглэһэн тон олон тоото литературна болон архивна материалнуудайнь список номой һүүлдэ үгтэнхэй. Тэрээгээрнь тобшолходо, авторайнь олон ном уншаһаниинь, нилээд ехэ юумэ мэдэхэ байһаниинь эли болоно.

Номой түгэсхэлдэ монографи соо дурдагдаһан хүнэй нэрэнүүдэй список ба зарим тэды буряад үгэ, терминүүдэй тайлбари үгтэнхэй.

М. П. Хамагановай монографи хадаа гансашье буряад фольклористикын нилээд ехэ амжалта бэшэ, мүн бүхы СССР-эй арадуудай фольклор тухай эрдэм наукада оруулагдаһан ехэ хубита мүн.

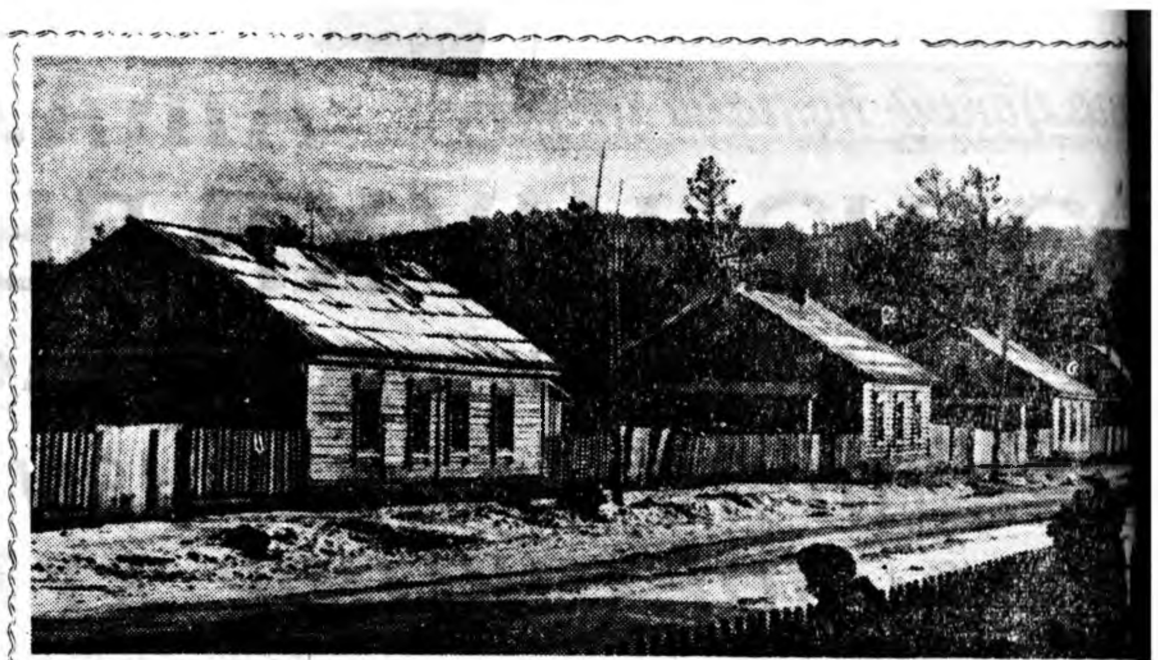
Тус монографи һайн ород хэлээр бэшэгдэнхэй, тиимэһээ ойлгосотой, хүнгөөршье уншагдана.

Автор номойнгоо бүлэг бүхэниие тэрэ үе сагайнь түүхын үйлэ хэрэгүүдэй юрэнхы тайлбарилгануудһаа эхилээд, саашадань энэл үйлэ хэрэгүүдтэй холбон фольклорист бүхэнэй ажал ябуулгын шэнжэлэн харана. Һүүлдэнь дүнгүүдыень гаргана. Иимээр бүлэг бүхэниие байгуулан зохёходонь зарим тэды һанал бодолнуудынь дабтагдашахаяа һанана.

Зүгөөр энэ дутуу дундань юрэнхы дээрээ һайн номой удха шанарые доошолуулнагүй.

В. Кудрявцев,
профессор.

* М. П. Хамаганов Буряадай фольклорист. Буряадай номой хэблэл, 1962 он.

Шэнэ барилганууд

Чисаанын совхозой Загаһата тосхон жэлһээ жэлдэ шэнэ барилгануудаар үргэдэжэ байдаг. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада эндэ дэмнай найман жэлэй һургуули, больница, почто, хоёр фермын конторо гэхэ мэтэнүүд шэнээр баригданхай.

Мүн үнгэрэгшэ намар багшанарай байха 3 гэр баригдажа, ашаглалгада үгтөө бэлэй.

Һаяхан эндэ 100 үхибүүдэй байралха интернат байра бэлэн болгогдобо. Тэрэнэй таһалгануудынь һаруул ба дулаахан, досоогоо штукатур шабалтатай юм. Тус барилгые модошо дархашуул Ц. Цыренжапов, В. Хабутов, Ц. Бадмаев, Г. Николаев, Ц. Бархалеев, Н. Балдуев гэгшэд һайн шанартайгаар түгэсхэһэн байна.

С. Михайлов.

Хори.

Хорнин аймаг... тосхон хоёр жэ... бии болоһон юм. ... жэлэй һургуули, ... текэ, хүүгэдэй са... гэртэ амбулатори... бараа, эдеэ хоол... дадаг хэдэн маг... Энэ тосхондо мү... һаа дээшэ хүн а... дээрэ: Хүртэй ... гудамжа харуула...

С. БАЛДУ...

Һургуули предприяти хоёрой барисаан

Улаан-Үдын локомотив-вагонуудые заһадаг заводой механическа цехэй коллектив нэгэдэхи интернат һургуулиие шефтээ абаһаар гурбадахи жэлээ болобо. Цехэй хүдэлмэришэд тус һургуулиие шефтээ абахадаа тэдэндэ хэрэглэгдэхэ али бүхы туһаламжа үзүүлхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Тиигэжэ цехэйхид һургуулида слесарна болон токарна инструментнүүдые олоор бэлдэжэ үгөө.

Тэрэшэлэн механическа цехэй хүдэлмэрилэгшэд һургуулиин токарна болон үрэмдэлгын станогуудые, мүн модо дархалха станок хүдэлгэхэ мотор өөһэдынгөө хүсөөр заһажа үгэһэн байна.

Цехэй түрүү хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд һургуулиин һурагшадта элдэб темэтэй лекци уншана. Жэшээнь, цехэй технолог нүхэр Кучук станок заһабарилга тухай, технолог нүхэр Исаков токарьнуудай хүдэлмэри ба техникын аюулгүйе сахиха туха... дые уншаа. Мүн ... ловоз болон эле... барилгала ороһ... ажала... тэмсэж... хайгаа ... тэдэндэ хөөрэжэ... юм. Үйлэдбэрии... хеэрэлгэнүүдые ... ха тухай тэдэнэр... хөөрэжэ үгөө.

Гадна цехэй ... интернат һунгуу... һурагшадай хэр... жа байһан туха... бо.

Д...

ХИЛЫН СААНАҺАА

Японой коммунистнуудай амжалта

ТОКИО, февралиин 4. (ТАСС). Фуцу городой (Тояма префектура) муниципальна суглаанда һунгалтын болоходо Японой компартиин хоёр кандидат илажа гараба. Городой муниципальна суглаанда Аояма, Хонда хоёр һунгагдаба. Хонда гэгшэ дуугаа үгэһэн һунгагшадай тоогоор табадахи һуури эзэлээ.

Цуо городой (Окаяма префектура) суглаанда Японой компартиин кандидат Кацуура олонхи дуугаар һунгагдаба.

Рейхоку городой (Кумамото префектура) муниципальна суглаанда һунгалтын болоходо компартиин кандидат Сайто гэгшэ һунгагдаба.

Джайпурта Советскэ выставкэ нээгдэбэ

ДЕЛИ, февралиин 4. (ТАСС). Раджастан штадай ниислэл — Джайпур городто культурна хани харилсаа хүгжөөхэ индийско-советскэ бүлгэмэй тэндэхи таһагай үүсхэлээр Советскэ Союз тухай ехэ фото выставкэ нээгдэбэ.

Энэ выставкэдэ табигдаһан фото зурагууд замбуулинай зайе шэнжэлхэ талаар совет наукын түйлалтые, Совет орон Инди хоёрой хани барисаан болон харилсан туһалалсажа байдагые элеэр харуулна. Советскэ Союзда хэблэгдэн гараһан Индиин авторнуудай номууд, мүн Индиин хэлэнүүд дээрэ оршуулагдаһан советскэ уран зохёолшодой номууд тэндэ табигданхай. Джайпурта мүн советскэ фильмнүүдэй фестиваль болохо юм. «Агуухэ далинууд», «Баһа одо мүшэд тээшэ» болон бусад кинокартинануудые Индиин хүн зон хараха юм.

Тус штадай ниислэл хотын олониитэ Советскэ Союзай ажабайдалаар ехэтэ һонирхоно. Выставкэ нээлгын ёһололой болохо үедэ штадай правительствын гэшүүд, хуули гаргалгын суглаанай депутадууд, городой интеллигенциин болон студентнүүдэй олон түлөөлэгшэд байлсаба.

Сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлдэ уряална

ГАВАНА, февралиин 4. (ТАСС). 1962 оной февралиин 4-дэ болоһон Гаванын ажалшадай митинг дээрэ соносхогдоһон Гаванын хоёрдохи декларациин нэгэ жэлэй ойе Кубын хэблэл тэмдэглэжэ байна. Үсэгэлдэр «Нотисиас де ой» гэжэ газетэ энэ декларацида зорюулһан редакционно статья толилбо. «Кубын арад хадаа зүрхэ сэдьхэл хүдэлтэмэ революционно удхатай бэшэг, эбэй нэгэдэе, сүлөөрэлгын түлөө тэмсэе гэһэн халуун уряал Америкын арадуудта эльгээбэ» гэжэ тэрэ газетэ бэшэнэ.

«Гаванын хоёрдохи деклараци хадаа арадай олониитэдэ найдаһан этигэл Латиин Америкын арадуудай янкинуудай империализмые заатагүй илаха байһандань найдалга мүн» гэжэ «Нотисиас де ой» тэмдэглэбэ.

Демократическа Германиин национальна Соведэй президиумдэ

БЕРЛИН, февралиин 4. (ТАСС). Демократическа Германиин Национальна фронтын болон национальна Соведэй президиумэй заседани мүнөөдэр эндэ нээгдэбэ. СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн профессор А. Норденэй «Социализмые үргэн дэлисэтэйгээр байгуулха хэрэгтэ национальна фронтын зорилго» гэһэн элидхэл заседанида хабаадагшадай анхаралые ехээр хандуулна. ГДР-эй политическэ, экономическа болон культурна ажабайдалай элитэ түлөөлэгшэд заседаниин хүдэлмэридэ айлшад болон хабаадалсана.

Алдарта ой

ХАНОЙ, февралиин 4. (ТАСС). Индохитадай коммунис партиин, мүнөө Вьетнамай ажалшадай партиин байгуулагдаһан үдэрһөө хойшо 33 жэлэй ойе вьетнам арад баяр ёһололтойгоор тэмдэглэбэ.

Вьетнамай ажалшадай партиин ЦК-гай орган болохо «Нян зан» гэжэ газетэ энэ үдэртэ зорюулһан редакционно статья мүнөөдэр хэблэн гаргаба. Тус статья соо Вьетнамай ажалшадай партиин ябажа гараһан ехэ зам тухай хэлэгдэнэ. «33 жэл хадаа ороной түүхэдэ ехэ ута саг бэшэ, тиибэшье энэ үе соо вьетнам арад өөрынгөө партиин хүтэлбэри доро ябажа, олон бэрхэшээлнүүдые дабажа, тон ехэ амжалтануудые түйлаа. «Социалис оронуудай, түрүүшын ээлжээндэ Советскэ Союзай туһаламжын ашаар эдэ амжалтанууд түйлагдаа» гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Хитад Инди хоёрой хоорондохи хилэ тушаа арсалдаата асуудалые дары түргэн шиидхэхын түлөө

ПЕКИН, февралиин 4. (ТАСС). Хитадай правительство хадаа Коломбодо болоһон зүблөөнэй дурадхалнуудые Инди Хитад хоёрой түлөөлэгшэдэй уулзаха эхин түрүүшын үндэһэ һуури болгон абаха байна, энэ уулзалга болбол буудалдаа болюулжа, зэбсэгтэ отрядуудые бэе бэеһээнь холо болгожо, Хитад Инди хоёрой хилэ тушаа асуудалаар хэлсээ хэхэ ябадалда туһалха ёһотой.

Цейлоной национальна һайндэр болоһонтой дашарамдуулан Хитадта байдаг Цейлоной элшэн сайд А. Б. Прера гэгшын хэһэн уулзалга дээрэ КНР-эй Гүрэнэй Соведэй премьерэй орлогшо Бо И-Бо гэгшэ энээн тухай мүнөөдэр мэдүүлбэ.

Коломбодо болоһон зүблөөнэй дурадхалнуудые Инди Хитад хоёр ондо ондоогоор ойлгодог байгаашье һаа, тэрэ хэлсээн дээрэ ойлголсохо бэзэбди гэжэ найдаһан тухайгаа Бо И-Бо хэлэбэ.

Цейлоной болон Ази, Африкын бусад хани оронуудай правительстванууд «Хитад Инди хоёрой хоорондохи хэлсээндэ туһалха зууршалагшад болоһон үүргэеэ саашадань үргэлжэлүүлхэ бэзэ» гэжэ найдаһан тухайгаа Бо И-Бо мэдүүлбэ.

ЭЛД... ҺОНИН...

★ Манай орон... хыда 1961 ондо ... 3,6 миллион хү... хадаа хаанта Р... ходоо 26 дахин ол...

★ 1961 ондо ... лис хани нэгдэлэй... бэрсэг дэлхэйн га... процентые эзэлдэг ... лис легариин орон... 1 миллиард 50 ми... лодог. Энэнь бүхы ... нэй гурбанай нэгэ... юм.

★ 1939 ондо ... нуудта 4,2 милли... дэг байгаа һаа, 1... коммунис болон х... партинуудай зэргэ... шахуу хүн бии ба...

★ Дэлхэйн 65 ... 12 мянга шахуу ст... лон аспирантнууд ... СССР-эй дээдэ ... һураһан байна.

★ Манай ороно... 700 гаран хүн док... ган хүн кандидат... барижа гарадаг.

★ Нэгэ сагаан ... 8-10 гүлгэ гаргада... дай ан үсхэбэрилд... тэ энзэнһэз хоёр да... гэ гаргадаг ушар ... шээлхэдэ, Нижне-... хозой ан үсхэбэри... Вырдылина нэгэ с... һөө 21 гүлгэ абаа, ... үсхэбэрилгын ферм... абтаһан байха юм.

★ Балтиин дал... далай хүрэтэр 9 м... үлүүтэй газарта н... нууд нэмжыдэг. С... доной эзэлдэг тал... үлүүтэй гентар юм. ... ехэ ой модотой ... нуудайхиһаа — С... надынхида орходо... юм.

★ Украинын Д... захада орон дотор... гүнзэгы шахта ... байнхай. Тэрэнэй ... метртэй һабануу... рай гүн руу 1.200 ... орожо, коксологдо... 15 үеые һэтэ ... Эндэ газар малтад... машинанууд хэрэ... шахта жэлэй тур... мянган тонно һайн ... лишэ үгэхэ байна.

(Газетэ журналну...)

МЭДЭЭ...

Буряадай АССР-эй ... Соведэй тогтоолой ёһ... АССР-эй Хүдөө ажах... дые абаха, бэлэдхэхэ ... гэдэхи орлогшоор н... менцев томилогдобо.

Редактор
Ц. Ц. Ц...

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

«АМТАТАЙ» ТЭЖЭЭЛ

Кошицко (Чехословаки) эрдэмшэнжэлэлгын станциин хүдэлмэрилэгшэ Ладислав Павлик малай тэжээлдэ аммиагай холисын шэмэ оруулдаг байһаниие анхан элирүүлһэн хүн бэшэ. Гэбэшье «Велка Ида» гэжэ госхоздо ажаллаха зуураа тиимэ холисын шэмэ ехэтэй байһаниие бодото туршалгаараа баталан тодорүулба. Эндэ тэрэнэй ажаглалта доро 19 үнеэн тэжээгдээ. Тэдэ малайнь тэжээлэй рацион юрэ өөршэлэгдөөгүй, урдань эдюулжэ байһан кукурузын силос үгэдэг хэбээрээ үгөөд байгаа. Тиихэдээ бүхэли һарын туршада тэжээлдэнь 10 процентын аммиагай холисоор амта оруулаад үгэдэг байба. Энээнэй ашаар, хоёр долоо хоноод байхада үнеэн бүхэнэй үгэхэ һүн үдэртэ 1,4 литрээр дээшэлээ.

Кошицкын тус ажахы бүхы 125 үнеэгээ тэрэ шэнэ аргаар тэжээжэ эхилээ. Тиихэдэнь үнеэдэйнь үдэр бүриин һүнэй хэмжээ 2 литрээр ехэ болобо.

Залуу эдэбхитэй мэргэжэлтын дүй дүршэлые зүүн словакиин областиин олон ажахынууд халан абажа һайн дүн түйлаба. Олон ажахынууд шахан тарталуулжа байгаа малнуудтаа тэжээл дээрэнь аммиагай холисо нэмэжэ эдюулхэдэнь үдэрэй 330 граммаар шэгнүүрээ дээшэлүүлдэг байба.

Михаил Никиточкин.
ТАСС-ай корр.
ПРАГА.

МАГДЕБУРГЫН ҺОНИНУУД

ХҮНДЭ МАШИНА БҮТЭЭЛГЫН ОРОН

ГДР-эй баруун хилэ дээрэ оршодог Магдебургын округ шухала промышленна центр, хүндэ машина үйлэдбэрилгын орон болоно. Эндэ хүндэ машина бүтээлгын олон тооной томо предприятинууд бии. 1958 онһоо эхилэн эндэхи заводуудай хаалгаар оньһото агрегадууд, элдэб янзын түхеэрэлгэ болон машинанууд тооложо барагдашагүй олон гараа. Эдэнэй олониинь орон дотороо ашаглагдахаһаа гадна, мүн гадаадада худалдагдана. Магдебургын Эрнст Тельманэй нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэришэд сталь нимгэрүүлэн хабтайлгаха стан түрүүшынхеэ 1960 ондо бүтээн гаргаа һэн. Тэрэ станиинь автомат жолоодолгоор хангагданхай. Мүн эндэхи заводууд оньһожоруулагдаһан, бүтээсэ ехэтэй элдэб түрэлэй машинануудые олоор гаргана. Машинануудынь орон доторхи үйлэдбэринүүдтэ ашаглагдана, мүн гадаададашье худалдагдана.

КИНО, ФОТО ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХЭРЭГЛЭМЖЭДЭ

Хоёр жэлэй урда тээ, Заала гол дээрэхи Кальба городто дүтэшэг майхан татажа, землянка барижа ороод, ерээдүйн заводой барилга эхилһэн юм. Мүнөө эндэ заводой байшангууд бодхоогдобо. Энэ завод желатин үйлэдбэрилэн гаргаха байна. Заводой түрүүшын ээлжээнэй цехүүд энэ жэлдэ ашаглалгада үгтэхэнь. Тус заводой продукци ГДР-эй киноплёнко болон фото саарһанай промышленностиин хэрэглэлые дүүрэн хангахадаа гадна бусад социалис оронуудые хангалсаха байна.

ТҮРҮҮ ТЕХНИКЫН ТУЙЛАЛТААР

«Феб Фальберглист» гэжэ арадай предприяти дээрэ (Магдебург) суперфосфат үйлэдбэрилхэ цех ашаглалгада үгтэбэ. Энэ хадаа социалис лагерь дотор иимэ түрэлэй газар үтэгжүүлгын зүйл үйлэдбэрилдэг предприятинуудай хамагай томонь болоно. Цехэй барилгые дүрбэн жэлэй урда эхилһэн юм. Тус цех хэмжэхэ техникэ болон үйлэдбэриие тааруулан ажаллуулха приборнуудаар хангагданхай. Тэрэнэй үйлэдбэриин хүсэ шадалайнь хэмжээ — үдэр бүри түмэр замай 50—60 вагондо дүүрэн ашаха суперфосфат үйлэдбэрилхэ байна. Байгша жэл соо 288 мянган тонно үтэгжүүлгэ гаргаха юм. Энэнь 1,5 миллион гектар тарялангай ургасые нилээд дээшэлүүлхэдэ лаб хүрэхэ байна.

МЕДИЦИНСКЭ АКАДЕМИ

Магдебургда дайнай дүүрэхын урда хүрэтэр гансахан тусхай мэргэжэлэй һургуули байһан юм. Мүнөө эндэ 7 дээдэ һургуули болон эрдэм-шэнжэлэлгын институт бии болонхой. Студентнэрэй тоо 12 мянга хүрэбэ. Мүн эндэ медицинскэ академи ажаллана.

1958 онһоо эхилэн тус академиие 400 шахуу хүн түгэсхөө. Тэдэнэр поликлиникануудтэ, хүдөөгэй амбулатори болон бусад медицинын албан газарнуудта врачаар хүдэлмэрилнэ.

Үнгэрэгшэ дүрбэн жэл соо тус академиин эмнэлгын, шэнжэлэлгын болон һуралсалай ажалда зорюулан гүрэнһөө 8 миллион марка һомолон гаргашалаа.

Константин Саввин,
ТАСС-ай корр.

Берлин.

Машина бүтээлгэ — Румыниин Арадай Республикын промышленностиин эгээн лэ хүгжэнги һалбаринуудай нэгэн юм. Орон дотор 500 гаран ондоо түхэл янзын машинанууд болон түхеэрэлгэнүүд дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ бүтээгдэдэг болоо. Зураг дээрэ: Бухарестын «Тимпурь Ной» гэжэ машина бүтээлгын предприятиин цех соо двигательнүүдые шалгажа байна.

Аджерпрессэй — ТАСС-ай фото.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина ...
ТЕЛЕФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редакт... ответ. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни и ... — 24-74, сельского хозяйства, советского строительств... ры — 47-59, промышленности, транспорта, информац... литературы и искусства — 34-05, писем и рабселькор... отдел переводов и корректорская — 35-95, бухгалтер...
Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ... Бурятской АССР.
Н00343. Зак. ...